

VENDÉGLŐSÖK LAPJA

A HAZAI SZÁLLODÁSOK, VENDÉGLŐSÖK, KAVÉSOK, PINCZÉREK ÉS KÁVÉHÁZISEGÉDEK ÉRDEKEIT FELKAROLÓ SZAKKÖZÖNY.

A „Budapesti szállodások-, vendéglősök- és korcsmárosok ipartársulata”-nak, a „Fővárosi pinczér-kör”, az „Első magyar orsz. pinczemesterek és pinczemunkások egylete”, a „Budapesti kávé házisegegyelet”, a „Szatmár-németi pinczér-egylet”, a „Székesfehérvári pinczér-egylet”, a „Szombathelyi pinczér betegsegélyző-egylet”, a „Kolozsvári pinczér-egylet”, a „Győri pinczér-egylet”, a „Révkomáromi vendéglősök és kávéosok ipartársulata”, az „Aradi pinczér-egylet”-nek, a „Szabadkai pinczér-egylet”-nek, az „Aradi vendéglősök- és kávéosok egyesület”-nek és az „Ujvidéki szállodások-, vendéglősök és kávéosok ipartársulata”-nak

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik havonként kétszer, minden hó 1-en és 15-én.

Elofizetési ár:

Egész évre 6.— Ft
Félévre 3.— Ft
Háromnegyed évre 4.50 Ft
Évnegyedre 1.50 Ft

LAPTULAJDONOS ÉS FELELŐS SZERKESZTŐ:

IHÁSZ GYÖRGY.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

IV. kerület, Duna-utca 7. szám alatt.
Kéziratok és előzetesek ide intézendők.

Értesítés és felhívás.

Van szerencsém ipartársulatunk, mélyen tisztelt tagjait tisztelettel értesíteni, hogy az orsz. kiállítási nagy iparsarnokban létesítendő gazdasági muzeumban 10 frt részvételi díj mellett boraikat kiállíthatják s ezen díjfizetés egész évre érvényes leendő. Ennélfogva felhívom mindazon t. szaktársainkat, kik e kiállításban részt venni óhajtanak, hogy ebbeli szándékukat ipartársulatunk iroda-helyiségébe (Lipót utca 12 sz.) mielőbb bejelentsek.

Budapest, 1887. ápril 12.

Gundel János,
elnök.

Budapest, 1887. április 12.

Tisztelt szerkesztő úr!

Felkérem t. szerkesztő urat, legyen szives becses lapja legközelebbi számában kijelenteni, hogy a „Vendéglősök Lapja” t. évi 7-dik számában megjelent:

„Értsük meg egymást” című közlemény tudomásom és jóváhagyásom nélkül történt meg; kérem erre annál inkább, mert én ellenkező véleményben vagyok és törekvésem oda irányul, hogy a vendéglősök és pinczerek közt egyetértés legyen és az eddigi fenálló jó viszony fentartassék.

Ha az általa említett vidéki lap feladatává tenné azt, hogy ezen jó viszonyt ingerlés által megsemmisíteni törekedne, akkor meg vagyok győződve arról, hogy azon lap nem fogja fen tartani magát — mert tisztességes pinczér nem fogja azt olvasni.

T. szerkesztő úr feladata legyen tehát azokat felvilágosítani barátságos módon arról, hogy a főnökök, kik szinte pinczerek voltak, nemcsak nem ellenségeik, hanem ellenkezőleg barátjaik.

Szíveskedjék azen nyilatkozatomnak becses lapjában helyet adni.

Tisztelettel

Gundel János.

Van szerencsém t. szaktársainkat tisztelettel értesíteni, hogy f. évi márczius 29. és 30-ikán megtartott országos érreke-

zetünkről, az értekezlet minden mozzanatát magában foglaló „Emlékkönyv” legközelebb megjelenik, mely mű példányonként 1 frtért lapunk kiadóhivatalában (Budapest, IV., Duna-utca 7.) már megrendelhető.

Budapest, 1887. április 15.

Tisztelettel

Ihász György.

Wir zeigen den geehrten Fachgenossen an, daß die Redaktion des „Vendéglősök Lapja” ein Gedenkbuch herausgibt, welches sämtliche Vorkommnisse des Landes-Congresses der Gastwirthe, schon geordnet enthalten wird. — Der Preis eines solchen Buches beträgt fl. 1.—, welcher Betrag an die Redaktion unserer Blattes, Donaugasse Nr. 7, zu senden ist. Wir bitten um je größere Verbreitung. Achtungsvoll

Georg Ihász.

A szállodások, vendéglősök és korcsmárosok első orsz. értekezlete.

(1887. márczius 29-én és 30-án.)

I. nap.

(Az ülés kezdete d. e. 9 $\frac{1}{2}$ órakor, vége 12 $\frac{1}{2}$ -kor.)

Gundel János elnök úr megnyitó beszéde. Igen tisztelt országos értekezlet! Mélyen tisztelt uraim! Szeretett szaktársaim!

Engedjék meg mindennek előtt, hogy önöket, kik hazánk különböző vidékeiről jöttek mi-kép velünk egyetemben hazánk első vendéglősök értekezletében tényleg részt vegyenek, úgy a szervező bizottság mint a bpesti szállodások és vendéglősök ipartársulata nevében, legmelegebben és szíven mélyből üdvözöljem.

Már évek óta szó volt arról, hogy iparágunk ólom súly alatt nyög, mely annak fejlődését és virágzását akadályozza és hogy szükséges volna, egy országos értekezletet összehívni a célból, hogy a sokféle kérdés fölött tanácsozunk és intézkedjünk a baj gyökeres orvoslása tárgyában.

Ez valósult az által, hogy Stadler Károly szaktársunk a bpesti vendéglősök múlt évi köz-

gyülésén azon indítványt tette, hogy kívánatos volna, az országos korcsmárosok szövetségét életbe léptetni s e célból egy orsz. értekezletet főpontjai lennének — az orsz. vendéglős szövetség életbeléptetése, a regále ügy rendezése valamint ezekkel kapcsolatosan Walter Fer. szaktársunk által tett indítvány, mely szerint egy országos nyugdíjalap is létesítendő volna.

A közgyűlés ezen indítványokat örömmel magáévá tette és utasította egyúttal a választmányt, hogy minél előbb a kellő intézkedéseket tegye meg.

Tisztelt szaktársaim! Önök számos megjelenése közel és távolról bizonyítéka annak, hogy ezen óhaj valósult, hogy ezen épület a melyet építeni akarunk nem homokra, hanem erős kösziklára lesz fektetve.

Tanácsos volna-e, hátra maradni a mai korszakban, mikor minden iparág tagjai összeállanak és összetartanak, hogy verseny képesek legyenek a lét harcában? Azon harcban, melyben mireánk csak megvetéssel néznek és a legkisebb készmüiparos sem akar bennünket iparosnak tekinteni, — mert véleményük szerint képesítésre és szakképzettségre a vendéglősnek nincs szüksége.

Világosítsuk fel tehát azokat akik nem tudják, mit kell tudnia egy vendéglősnek, — mi az ő feladata és mi az ő hivatása. — Világosítsuk fel a magas kormányt is, mily átok súly alatt szenved a mi iparágunk.

Fel tehát szaktársaim! Ebredjünk a leghargiából, — fogjunk a munkához közös erővel! — A siker a miénk leendő.

A midőn tehát az országos értekezletet megnyitom, azon óhajomnak adok kifejezést — az úr Isten áldása kísérje tanácskozásainkat, adjon erőt a küzdelemre, hogy győzelmünk annál biztosabb legyen.

(Eljenzés.)

Tisztelt értekezlet! Miután a szervező bizottság működése ezennel megszűnt, felkérem a t. értekezletet, szíveskedjék a napirend második pontja értelmében az értekezlet tartamára elnökséget megválasztani. (Közbekiáltások: Eljen Gundel elnök!) Köszönöm a belém helyezett bizalmat és e tisztelt köszönettel elfogadom. Az alelnökségre bátor vagyok a következő urakat ajánlani: Nagy Gábor urat Kolozsvárról, Lackner Ferencz urat Nyitráról és Walter Ferencz urat Budapestről; jegyzőkké: ifj. Ács Károly ügyvéd urat, dr. Barabás Béla ügyvéd és Ihász

György szerkesztő urakat. (Éljen!)

Fölkérem tehát a tisztelt urakat a határozat értelmében helyeiket elfoglalni. Azon t. szaktárs urak, kik az egyes tárgyhoz hozzászólni kívánnak, szíveskedjenek neveiket l h á s z jegyző urnál felírni.

Miután az értekezlet megalakult áttérünk a napirend harmadik pontjára és pedig Stadler Károly ur lesz szíves az országos szövetség létesítésére vonatkozó előterjesztést előadni.

Stadler Károly: (olvassa.) —

Stadler Károly előadói javaslata.

Igen tisztelt gyülekezet!

Kedves kartársak!

Engedjék meg, hogy az „Országos magyar vendéglős szövetség” alapítása tervét fejtegetsem czélját és előnyét, a legszűkebb keretre szorítokva kiemeljem.

Goethe „Zauberlehrling”-jeként találjuk magunkat szemben a felidézett szellemekkel. — Az óriási munkához, melynek kezdeményezését elhatároztuk, nőtton nő az anyag és mintegy kimerithetlen dagály által élénk sodortatva, majdnem meggyőzőhetetlennek látszik a feladat.

Az egyes egyén társadalmi kifejlődésének főfactorja az egyleti szövetkezés, az összetartozóság érzetében és a k ö l e s ö n ö s k i e g é s z i t é s b e n rejlik. Egy hatalmas sarkaló tényező szintén az utókor előtt való restelkedés is! — Semmi szín alatt ne adassék az utánunk nyomuló generációnak ok azon szemrehányáshoz, hogy mi csupán édes „én”-ünk hiúságának tömjénezendő ültük végig a gyűléseket: győzőtessük meg utódainkat önzetlen törekvésünkről, melylyel mellőzve minden egyéni előnyt és érdeket — teljes szeretettel és odaadással fogtunk hozzá nemcsak a talaj egyenletéhez, hanem bizva, reménykedve, hintettük el magvát, sőt ápolgattuk esiráját, a jövő nemzedék által élvezendő szerencsésebb körülményeknek.

Fel tehát kartársak a lethargiából! Nem szabad visszamaradnunk, mert most a megállapodás anyai mint meghalás! Használjuk fel mi is ezen biztató korszakot, melyben szép hazánkat az általános társadalmi művelődés és kifejlődés jótékony szelleme lengi át! Iparunk az új ipartörvény életbeléptetésekor, sokkal előnyösebb álláspontra juthatott volna, ha már akkor is, mint jól szervezett szövetkezet, egy szociális tényezőnek tekintélyével bírnak.

Ez a főindok, mely bennünket készit, az országos magyar vendéglősök értekezlet kompetens fóruma elé, egy „magyar vendéglősök országos szövetsége” alapításának tervét kéréleg fölterjeszteni.

Athátva azon meggyőződéstől, hogy nemes érzelmű emberek minden nemes eszme iránt fogékonyak, reméljük indítványunkat mielőbb megvalósítva láthatni

Tisztelt gyülekezet!

A vendéglősök országos szövetségének tendenciója azonos a mai fenálló helyi társulatokéval, csupán ama különbséggel, hogy hatásköre kiterjedtebb, a mennyiben minden nyilvános kérdésben, mely iparunkra vonatkozik, az egyetemes eljárást czélozza.

Az országos szövetség által tárgyalva, a csekélyebb lokális kérdések is közügyé válnak és így még nagyon hathatós eredmény várható működésétől az egyletek szűkebbkörű érdekei és belviszonyai emelésére egyáltalán, kivált pedig:

I.) A regale rendezése: Ezen emi-nens kérdés egész terjedelmében kimerítőleg volt már tárgyalva.

Tekintve véghetetlen fontosságát; tárgyává lön egy különleges előadmánynak és minden-

esetre egyik főczélja leend az egyetemes eljárásnak, melynek eredménye — hogy életre való legyen — nem érhető el egy nap alatt és igénybe veendi folytonos, kitartó, legjobb munkaerőnk! A regaléval való visszaélés, nemcsak egyes vendéglősöket juttat tönkre, hanem egész iparunkat is károsítja. Az országos magyar vendéglős szövetség egyik főfeladatául tűzi ki magának, utját és módját kitalálni, ezen nyomasztó és bonyolódott ügy jótékony megoldására.

II.) Egy nyugdíj-alap alkotása: Ezen indítvány kivételét erkölcsi és emberbaráti szempontból ép úgy, — mint iparunk tekintélye érdekében. — elmaradhatatlannak tartom. Nem akarom ezen kérdésben sem megelőzni a becses különleges indítványokat, csupán azt akarom hangsúlyozni, hogy ezen ügyben is az országos szövetség leend leghivatottabb, az utak egyenletésére és a közérdeklődés megindítására.

Azonban van még egy kérdés, melyet itt — mint egészen idetartozót — említetlenül nem hagyhatok, melynek megrendítésére szinte erkölcsi és emberbaráti érzelmeim készítettnek! Női szolgálat személyzetünkről akarok szólni!

Tisztelt kartársaim itt férfiasan tanácskozó körét, az igaz emberszeretet biztos kikötőjeül tekintve bátran horgonyt vetek a humanitás védő zászlaja alatt és azon kérdést intézem önökhoz: kell-e nekünk női személyzet vagy nem? — A válasz kétség kívül csakis „igen” lehet! — Kötelességünk tehát, a humanitás szolgálatában, nemhéli különbséget nem ismerni. A pénzéregyletek kedvezményekben részesítik ámbár tagjaik „női hozzátartozóit” is. Mit tévő legyen azonban, egy ily nekünk nélkülözhetetlen munkaerő, aki nem „hozzátartozó” hanem saját magának kell életfenntartásáért küzdeni, teszem: megbetegedés esetében? Az igaz, hogy az ipartörvény által szorítva, az első harminez napra a gazda fedezi a kórházi költségeket azon- tül pedig az illetőségi község. És ez már m i n d e n! A mi kötelességünk védtelenül álló női üzleti személyzetünknek, utat és módot tanácsolni ezen nyomor kikerülésére. Ki volna inkább hivatva, egy női betegsegélyző és temetkezési egylet alapítására és hathatós támogatására, mint éppen az országos vendéglős szövetség?!

III.) Egy központi országos helyszerező intézet életbeléptetése: ezzel kapcsolatban egyúttal a szolgálati körölmények egymint a főnök és személyzet közti viszony tisztázása és szabályozása. Ezen kérdés nem csupán a fővárosiaknak, a vidékeieknek tán még nagyobb mérvben, már-már égetővé válik, mert eddigi rendezetlen állapotunk, minden nappal tarthatatlanabb, lesz. Leginkább sinlik meg ezt a saison üzletek, melyek kényszerítve lévén, bizonytalanra bíznı magukat, többnyire áldozatul esnek. Ezen ügy különös fontosságánál fogva, behatóan tanulmányoztatott és egy külön előadó által, fog tüzetesen tárgyalatni.

IV.) A tanonez kérdés: szinte a legfontosabbak egyike, mert benne gyökeredzik iparunk életképességének föltétele.

Az alapon nyúszik az épület. A fát a gyökér táplálja!

Hogy ha mi egészséges, moralicus, erkölcsös, üzletünk alapföltételeinek megfelelő, művelt utódokat akarunk nevelni, oda kell törekednünk, hogy physikailag nagyon megerőltető iparunk tanonezainak, minden áron segítségükre legyünk, a nevezett minőség elérhetésére. (Ipariskola, tanonezidő, folszabadtás.) Adassék meg a tanonezoknak, kik ezen minőségök idejében éppen a testi kifejlődés legkényesebb stádiumában van-

nak a Hygiena által előirt, — egyszerű bár, — de elegendő és egészséges táplálék és tágas és szellőzhető tiszta lakás! A kimenetekel pedig korlátoztassanak és szigoruan ellenőriztessenek. A házonkivüli alvás, ugymint az éjszakai kimaradás, absolute kiküszöböltessék. Mindez, egy magyar lelkiismeretes és erélyes rendtartást igényel! Biztos és tartós eredmény e téren, persze leginkább akkor lenne várható, ha a principális urak magukévá tennék, ezen gondot. Eddig a tanonezok kiképzése és annyira-mennyire gondozása, majdnem mindenütt a főpinczérre sőt sok helyen csupán az éthordóra van bízva. Nem akarjuk ezeknek ebbeli competenciájokat elvitatni, de még kevésbbé a principális urakat a főfelelőség alól fölmenteni. Azonban őket sem lehet tanonezainak nevelésében fötényezőknak elismerni, tekintve azt, hogy a sok jó indulat mellett, sajnos! ép oly sok a hideg közöny, sőt akarat hiány. Bizottságot kell alakítani, mely ezen ügyben is világos határozathozatalra legyen felhatalmazva; erre pedig, nézetünk szerint ismét csak a vendéglősök országos szövetségének igazgatótanácsa volna leghivatottabb!

A nyilvános dicséret és jutalmazás, megbecsülhetetlen eszköz, az egyéni ambatió ébresztésére és szítására. Általános meglegedésünkre értesülünk, hogy ezen ügyben is egy külön fölterjesztés van a napirenden és én ismételve csupán arra hivatkozom, hogy csakis az országos szövetség keretében lehet ezen irányban is, kedvezőt eredményezni.

V.) Az idegen közlekedés emelésére Ugyhiszem gondolkodó ember nem tagadhatja el, hogy a mi iparunk első sorban van hivatva az idegenközlekedés emelésére. Mert otthonoságot és kényelmet még az üzleti utazó sem akar nélkülözni. — mennél inkább kívánja még azt a kényeztetőt! — Állításom eclátans bizonyítékául Schweizot hozom fel, annál jogosultabban, miután ellentétül a mi Tátránkat állítom, mely természeti bájai és nagyszerűségében, egy esepet sem marad vissza a sokat látogatott és magasztalt Schweiz mögött, — de a jó szállodák hiánya (mert ilyenek a regale nyomása alatt nálunk jóformán lehetetlenek) — szép hazánk legszebb vidékein is, kellemtelenül teszi a tartózkodást. — Földővendéglőink is, qualificatlan bérlők túllicitálása folytán, a valódi becsületes szakembernek elérhetetlenek — mert elvonatnak. —

A földrajz és útleírások nyomán, elég élénk képet lehet magának alkotni nagy részben, idegen országokról; de a szófasok — előnyök — és élvezeteket, csakis közvetlen tanulmányozás — és befolyás alatt lehet megismerni — és hogy valahomét távozva, a legjobb benyomást vihessük el magunkkal — hogy idegen helyen otthonosnak éreztük magunkat, ahöz bizonyára legelső sorban — a szálloda hol aludtunk, a vendéglő hol ettünk és ittunk — volt befolyással. —

Egy utazó, aki magát — mondjuk A-ban — jól érezte. — B-be való utazása előtt, vendéglősétől mindenesetre egy B-éi collegát fog magának ajánlatni — szóval, a vendéglős ipar nagyon sokban járulhat hozzá, az idegen közlekedés emeléséhez, de ebbeli törekvésében nem nélkülözheti, a nagy közönség bizalmát és támogatását! — Az országos magyar vendéglős szövetség, működésében oda is fog hatni, hogy tagjai czéltudatos, egyetemes eljárás által, minden, az idegen közlekedés fölvirágzását gátoló, vagy károsító hiányt és visszahélt kiirtsanak — és legyőzzenek, iparunknak pedig ezáltal a nagy közönség méltó elismerését és megbecsülését kivívja és biztosítja! —

VII. E g y s z a k l a p m e g i n d í t á s a mely által kölesönös, szakadatlan szellemi össze-

köttetés eszközöltetik a kartársak és szövetség között, ugyszintén a központi igazgatóság kebelében történtek a határozatok és tanácskozásokról, értesítve vannak az összes vidéki egyesületek. Egy ily lapban helyet találna még minden olyan magán hirdetés is, mely iparunkra vonatkozóval és érdekekkel bír.

A közvélemény — ha nem is épen tendenciozusan, de látszólag előszeretettel, épen a mi iparunkat illeti ellenszenvével — és vajjon miért? — Mert egy iparágba, sem vegyül a nyí hivatlan elem, mint a mienkbe! —

Felmerül tehát a kérdés, hogy lehetne segíteni e bajon?! — Nézetünk szerint csak egy mód van mely gyökeresen kiirtaná, és ez: „a vendéglői üzlet folytathatóságát, a képzési bizonyítványhoz kötni.“ Vagy tán arra legyen ítélve a vendéglőkbe járók egészséges szervezete, — hogy esetleg egy oly qualificálatlan, lelkiismeretlen iparbitórló konyhájából élve, a hamisított, rendetlenül elkészített étkekben lapangó mérgek által, mi hamarabb megrontva, feldúlt állapotban kiszolgáltassék ama raffinált „latin konyhá“-nak, — tovaszállítás végett.

A budapesti vendéglősök társulata által, a magas kereskedelmi miniszteriumhoz fölterjesztett azon folyamodványa, melyben az „ipartársulat egy „ipartestület“-é való szervezésének kegyes engedélyezését kéri, hogy ez által az ipartörvény értelmében fel legyen hatalmazva, minden vendéglőstől az üzleti képzési bizonyítványt követelni — mindeddig legmagasabb helyről elintézetlen maradt.

Ezen folyamodvány kétségkívül sokkal hatásosabb benyomást gyakorolt volna, ha az már a vendéglősök „országos“ szövetsége által benyújtva, az ország „összes vendéglősseinek egyhangu óhajtását hozza nyilvánításra.

A legjobb szándékkal és tőlünk telhető hozzáértéssel, kísértettük meg, egy alap szabályvázlatot kidolgozni, melyet azon határozott figyelemmel terjesztünk a nyilvánosság elé, hogy az csupán a sz a k e m b e r szempontjából van felfogva és minden esetre még jogi censurára szorul: mindenk előtt azonban, az első magyar vendéglősök napja szakértőjainak ajánljuk kompetens megbírálásra. —

Kötelességünknek tartjuk a tisztelt gyűlékezettel azon indokot közölni, mely bennünket készítetett, már is egy alapszabályvázlatot beadni, mielőtt még kimondották volna, hogy vajjon szükségesnek tartják-e az „országos magyar vendéglős szövetséget“ — vagy nem?! —

Ezen alapszabályvázlatot nem akar itt jelenteui egyebet, mint még egy felhozott argumentum az iránt: hogy iparunk érdekében föltétlenül szüksége az „országos magyar vendéglős szövetség“ — Ezen alapszabályvázlat fölvilágosítást a felől, milyen módon lehetséges — l e h e t s é g e s e g y e d ű l — minden hiányon — sőt localis kedvezőtlen állapotokon is segíteni — a szövetség útján; mert a szövetségi tagok, m i n d e n ügyükben a leghatásosabb ügyvédet bírják Budapesten — a szövetség törvényeiben! — Itt, a központi igazgatóság kebelében, minden egyes tag baja, indítványa, panasza, lelkiismeretesen megbíratatik, behatóan tárgyalatik és a szabályok értelmében, telhetőleg segítve is lehet mind-egyiknek! —

Ezen értelemben osztottuk szét — az alapszabályvázlatot és kérjük annak tanulmányozását.

Végül nagyon kérem az igen tisztelt kartárs urakat, most az egyszer ne maradjunk csupán a jó szándéknál, hanem igyekezzünk az itt lehetőleg terjedelmesen megbeszélteket, mielőbb sikeres tette valószínűsíteni! — Rendkívüli eredmények csak rendkívüli eszközök által ér-

hetők el! — Ne tekintsük tehát nagyoknak az áldozatokat, melyek árán célhoz juthatunk! — Járuljon hozzá mindegyikünk teljes erejével és a győzelem biztos!!!

De most anyi fontos kérdés zúdul reánk, mely egyik a másikat hajtja és melyek megoldása előzást nem szenvedhetnek, hogy egyesült erőnkre van szükség a nagy munkához! —

Egyesség erősít! — Semmi nehézségtől vissza nem riadva, haladjunk előre — loyális eszközökkel tért nyitva magunknak a kitűzött úton, a közös cél felé. —

Az önbecsülésben csirázik a megbeszéltetés!

Eljenzés.

Elnök: Tisztelt értekezlet! Miután t. szak-társaink között sokan vannak, kik a magyar nyelvet tökéletesen nem bírják, fölkérem a t. előadó urat legyen szives indítványát németül is előterjeszteni.

Stadler Károly (olvassa németül.)

Sehr geehrte Versammlung! Liebe Standesgenossen!

Gestatten Sie mir die Gründung eines ungarischen Landes-Gastwirth-Verbandes in Anregung zu bringen, dessen Zweck mit allen seinen Vortheilen ich in den engsten Rahmen zu fassen mich bemühen werde.

Wie Göthes Zauberlehrling stehen wir vor den heraufbeschworenen Geistern und schier unbezwingbar und unerschöpflich schwillt das Material zu einem Riesenerker, welches zu beginnen wir uns entschließen.

Der Hauptfactor der sozialen Ausbildung des Individuums liegt im Vereinswesen, in der Zusammengehörigkeit, in der wechselseitigen Ergänzung. Und ein noch viel mächtigerer Sporn ist die Furcht vor der Zukunft. Dem unter keiner Bedingung wollen wir unserer nachströmenden Generation der Ueberzeugung Raum geben, daß wir bloß Sitzungen gefessen und dem Ehrgeiz gefröhnt haben, sondern daß wir mit Hint-ansehung jeder Selbstsucht, aber mit voller Liebe an die Bearbeitung des Lebens gingen, ja selbst Saat gelegt für eine glücklichere, bessere Zukunft.

Auf dem Standesgenossen, aus der Bethargie! wir dürfen nicht zurückbleiben, denn stillestehen ist gleichbedeutend mit sterben. Benützen wir den günstigen Moment der allgemeinen sozialen Entwicklung in Ungarn. Bei Schaffung des Gewerbegesetzes wäre unser Gewerbe weit günstiger bedacht worden, wenn man uns als Factor anerkannt haben müßte.

Doch jetzt drängt eine wichtige Frage, die andere, deren Lösung keinen Aufschub erlaubt. Einigkeit macht stark! Daher laßt uns mit vereinten Kräften zu Werke gehen, uns von keiner Schwierigkeit zurückschrecken, und mit allen loyalen Mitteln, unentwegt unserm großen Ziele entgegensteuern.

In der Selbstachtung liegt der Keim des Geachtetwerdens!

Das sind die Hauptmotive welche uns bestimmen, vor das kompetente Forum des ungarischen Landes-Gastwirth-Tages, die Gründung eines ungarischen Landes-Gastwirth-Verbandes bittend zu unterbreiten.

Durchdringen von der Ueberzeugung, daß edle Menschen jeder edeln Idee zugänglich sind, ermutigt uns zu hoffen, diese Idee verwirklicht zu sehen.

Geehrte Versammlung!

Der Zweck eines Landes-Gastwirth-Verbandes ist identisch mit jenen der bestehenden Genossenschaften nur im ausgedehnter Maasse. Er bezweckt das solidarische Vorgehen in allen öffentlichen Fragen, welche mit unserm Gewerbe in Verbindung gebracht werden. Durch den Landes-

Verband ventilirt, verlieren dieselben ihren werthlosen localen Charakter und werden zu einer, das ganze Wirths-Gewerbe rangirenden Angelegenheit. Zu gleicher Zeit erwarten wir von denselben ein erprobliches Resultat in allen internen Angelegenheiten überhaupt, und insbesondere:

1. Regelung der Regalien. Diese eminente Frage ist im Meritum erschöpfend ventilirt worden. In Anbetracht der Wirklichkeit, bildet sie auch den Gegenstand eines Spezial-Referates und jedenfalls den Hauptzweck eines solidarischen Vorgehens, dessen Resultate — sollen sie erproblich sein, — nicht an einem Tage zu erreichen sind, demzufolge ein stätiges, gemeinsames Arbeiten aller berufenen Factoren unseres Gewerbes erfordern. Der Regalien Unfug richtet nicht allein das Individuum zu Grunde, sondern schädigt unser ganzes Gewerbe. Der Landes-Gastwirth-Verband wird sich zur Aufgabe machen, permanent zu arbeiten, Mittel und Wege zu finden um eine günstige Lösung herbei zu führen.

2. Die Gründung eines Pensionsfondes erwachte ich aus sittlichen und humanitären Rücksichten und im Interesse des Gewerbes für unerläßlich; auch auf diesem Felde will ich den Spezial-Anträgen nicht vorgreifen, denselben jedoch durch die Gründung eines Landes-Verbandes die Wege ebnen.

Einer Frage kann ich jedoch bei diesem Punkte nicht aus dem Wege gehen, denn sie entspringt derselben Regung, — der Humanität. Ich meine unser weibliches Dienstpersonale.

Weil ich mich nun schon mit r der schützenden Flagge der Humanität, in ihrem nähmlich beratenden Hafen verankert habe, stelle ich die Frage — brauchen wir ein weibliches Personale oder nicht? diese Frage ist zweifellos nur mit „Ja“ zu beantworten.

Es ist demnach unsere Pflicht in der Pflege der Humanität keinen Unterschied des Geschlechtes geltend zu machen. Die Kellner-Vereine begünstigen zwar die weiblichen „Angehörigen“ ihrer Mitglieder; was macht aber eine solche unentbehrliche weibliche Arbeitskraft die keine Angehörige ist, sondern allein ihren Lebensunterhalt besorgen muß, im Erkrankungsfall? ! Freilich bestreitet der zuseitweilige Prinzipal für die ersten dreißig Tage, durch das Gewerbegesetz hiezu verhalten, die Spitalkosten; über diese Zeit die Zuständigkeits-Gemeinde.

Ja ist das schon Alles? Es ist unsere Pflicht dem schutzlos dastehenden weiblichen Geschäftspersonale, Mittel und Wege zu rathen, um diesem Jammer auszuweichen. Wer könnte die Gründung eines weiblichen Kranken-Unterstützungs- und Leichenvereines am Zweckmäßigsten betreiben als der Landes-Gastwirth-Verband?

3. Die Schaffung eines Landes-Zentral-Stellen-Vermittlungs-Bureaus, mit der gleichzeitigen Regelung der Dienstverhältnisse, zwischen Dienstgeber und Dienstnehmer. Nicht nur die Hauptstadt, vorzüglich die Provinz fühlt die Nothwendigkeit der baldigen Regelung dieser wichtigen Frage. Insbesondere Saison-Geschäfte, welche oft mit bedeutenden Opfern sich in das Ungewisse, machtlos ergeben müssen. In dieser Angelegenheit werden Sie durch ein Spezial-Referat Klarheit erlangen, denn die Frage wurde eingehend studirt.

Die brennende Lehrlingsfrage, unseres Erachtens eine der wichtigsten, in welcher die Existenz-Bedingung unseres Gewerbes faßt.

Das Fundament trägt das Gebäude, die Wurzel nährt den Baum. Wollen wir eine gesunde, moralische, sittliche, den Grundbedingungen unseres Gewerbes entsprechende gebildete nachkommenschaft erziehen, so müssen wir dahin trachten, daß wir den Lehrlingen unseres passich

anstrengenden Gewerbes, mit allen Mitteln an die Hand gehen, um den oberwähnten Zweck zu erreichen.

Gewerbeschule, Lehrzeit-Freisprechung, förperliche Ausbildung unserer Lehrlinge, die sich in dieser Zeit im Stadium der Entwicklung befinden, ist es notwendig denselben eine einfache aber gesunde Nahrung angedeihen zu lassen. Gesunde lüftige Wohnungen, Einschränkungen der Ausgänge aufs Minimalste, das Schlafen außer dem Hause nicht zu gestatten und Nachtausgänge absolut nicht zu erlauben. Es erfordert die's eine minutiöse Controlle.

Am sichersten und rationellsten würden wir hier ein günstiges Resultat erreichen wenn diesbezüglich auch die Prinzipale sich ernstlich der Sache annehmen würden. Denn in den meisten Fällen ist die Erziehung der Lehrlinge dem Oberfeldner und oft auch nur den Speisenträgern anvertraut.

Wir wollen den beiden Letztgenannten die Competenz nicht abschprechen, aber auch die Prinzipale der Verantwortung nicht entheben.

Der gute Wille des einen Theiles, die Gleichgültigkeit, oft Willenslosigkeit des anderen Theiles der Prinzipale, können in der Erziehung unserer Lehrlinge nicht der maßgebende Faktor sein! Es muß ein Forum geschaffen werden, das auch hier endgültig zu entscheiden haben wird, — und da ist unserer Ansicht nach der Landes-Gastwirths-Verband und dessen Vertretung, das Verufenste.

Die öffentliche Belobung und Belohnung ist ein nicht zu unterschätzender Reiz, um die Ambition im Individuum zu fördern. Zur allgemeinen Befriedigung finden wir ein eigenes Referat über diese Angelegenheit auf der Tagesordnung, und kann ich mich nur wieder darauf berufen, daß nur im Rahmen eines Landes-Verbandes Esipriefliches zu erhoffen ist.

Hebung des Fremdenverkehrs. Ich glaube daß kein denkender Mensch es in Abrede bringen könnte, daß unser Gewerbe in erster Reihe berufen ist den Fremdenverkehr zu heben. — Dem Heimlichkeit und Wohlbehagen vermißt selbst der Berufsreisende immer, geschweige denn noch der Vergnügungsreisende.

Die Schweiz als einen eklatanten Beweis meiner Behauptung hingestellt, findet umso mehr als Solcher Berechtigung, wenn ich Ihnen zum Gegenbilde unsere Tatra anführe, die an Naturschönheit der Schweiz an nichts nachsteht. — Der Mangel an guten Gasthöfen aber (denn solche können sich in Folge der Regalwirthschaft nicht etabliren) macht uns den Aufenthalt wahrlich in den herrlichsten Gegenden unseres Vaterlandes nicht zum Vergnügen.

Vade-Restaurants werden durch unqualifizierte Bächter in Folge Ueberbietung dem Fachmann entzogen.

Durch Geografien und Reisebeschreibungen kann man sich wohl ein Bild über Länder oder eines Theiles derselben machen, aber alle Vorzüge und Genüsse unmittelbar auf sich einwirken zu lassen und den besten Eindruck mitzunehmen, — sich auf fremden Orten heimisch gefühlt haben — dazu hat das Hotel in dem wir geschlafen und das Gasthaus in welchem wir gegessen und getrunken, gewiß zumieist beigetragen.

Ein Reisender der sich in A. wohlbefinden hat, wird sich gewiß bei seiner Abreise nach B. von seinem Wirth einen Kollegen in B. empfehlen lassen; kurz das Gastwirths-Gewerbe kann zur Hebung des Fremden-Verkehres viel beitragen, kann aber die Unterstützung und das Vertrauen des Publikums nicht entbehren.

Der Landes-Gastwirths-Verband wird sich bemühen ein gleichmäßiges Vorgehen seiner Mitglieder zu veranlassen, und alle auf dem Frem-

den-Verkehr schädlich einwirkenden Nebelstände zu beseitigen, und hiedurch, die unserem Gewerbe gebührende Achtung und Anerkennung seitens des großen Publikums zu erzwingen.

Die Gründung eines offiziellen Fachorganes, um durch dasselbe mit allen auswärtigen Mitgliedern in flotten besten Contact zu bleiben und dieselben von den Vorgängen im Schooße der Centralleitung immer au fait zu erhalten. In einem solchen Fachblatte soll auch privaten Ankündigungen Raum gegeben werden, inwieferne dieselben auf unser Gewerbe Bezug haben. Wenn nicht tendenziös, so doch mit Vorliebe, bringt die öffentliche Meinung gerade unserer Gewerbe die wenigste Sympathie entgegen! und warum? Weil sich unter gar keinem Gewerbe so viel unberufene Elemente mischen, wie in das unserige! Es drängt sich nun die Frage heran, wie wäre diesem Unfuge abzuhelfen? Unserer Ansicht nach gibt es nur ein Mittel, welches radical zu wirken im Stande ist, und das ist das Ausübungsrecht des Wirths-Gewerbes an den Befähigungs-Nachweis zu knüpfen. — Oder ist etwa der gesunde Körper des Gasthaus-Besuchers nur dazu da, um durch unqualifizierte, gewissenlose Gewerbebesessene verdorben zu werden, und nachdem derselbe durch Verabreichung gefälschter Nahrungsmittel und in Form verborgener Gifte gestört ist, in diesem Zustande der raffinierten lateinischen Küche zur Weiterbeförderung überlassen zu werden?

Die von Seite der Budapester Wirths-Genossenschaft einem hohen Handelsministerium unterbreitete Bitte, um gnädigste Bewilligung unserer Gewerbe-Genossenschaft in eine Gewerbe-Korporation umzugestalten, welche dann als solche im Sinne der bestehenden Gewerbe-Gesetze jeden Gastwirth an die Erbringung des Befähigungs-Nachweises binden würde, blieb bis zur Stunde unerledigt.

Aber welche Wirkung hätte eine solche Petition zweifellos machen müssen, wenn dieselbe durch den ungarischen Landes-Gastwirths-Verband eingereicht würde, indem durch denselben der einheitliche Wunsch sämmtlicher ungarischer Gastwirths zum Ausdruck gebracht wird.

Mit bestem Willen und Wissen haben wir es versucht, einen Statuten-Entwurf auszuarbeiten, welchen wir mit dem ausdrücklichen Bemerkten hiernit übergeben, daß derselbe nur vom Standpunkte der Fachgenossen aufgefaßt ist, und jedenfalls einer juridischen Zensur bedarf; ja selbst in fachlicher Hinsicht dem Urtheile des ersten ungarischen Landes-Gastwirths-Tages zur Durchberathung empfohlen, nicht ohne Werth sein wird.

Wir fühlen uns verpflichtet der sehr geehrten Versammlung die Motive zur Kenntniß zu bringen, welche uns veranlassen, einen Statuten-Entwurf zu bringen, wo doch noch nicht ausgesprochen wurde, ob Sie die Gründung eines Landes-Gastwirths-Verbandes für notwendig erachten oder nicht.

Dieser Statuten-Entwurf bedeutet hier nichts weiter als ein Argument mehr, warum ein Landes-Gastwirths-Verband im Interesse unseres Gewerbes unerläßlich notwendig ist. Dieser Statuten-Entwurf soll darüber Aufklärung geben, wie es möglich und nur möglich ist, selbst lokale Nebelstände zu beseitigen, denn die Verbands-Mitglieder haben einen stetigen Anwalt Ihrer Sache in Budapest.

Hier werden im Schooße der Centralleitung die Leiden eines jeden Einzelnen reiflich erwogen und nach Thunlichkeit nachdrückliche Abhilfe geleistet werden können.

In diesem Sinne würde der Statuten-Entwurf vertheilt und bitten wir denselben eingehend zu prüfen.

Schließlich bitten wir Sie, geehrte Fachgenossen, auf das Dringlichste, es diesmal nicht nur beim guten Willen bleiben zu lassen, sondern, daß, durch das Vorstehende zur Genüge als notwendig erwiesene durch die That zu verwirklichen helfen.

Außerordentliche Resultate lassen sich nur durch außerordentliche Mittel erzielen! Es scheint uns daher kein Opfer zu groß, Jeder trage mit seinen Kräften bei, und wir sind des Sieges gewiß!

Stumpf Dózsa: Mélyen tisztelt értekezlet! A tisztelt előadó urnak előadása folytán meggyőződünk ugyihizem mindnyájan, hogy oly zaklatások nyomják az egész országban a vendéglősök osztályát, melyeket egyes-egyedül egyes társulatok elintézni képtelenek. Ahány a társulat, mindenesetre annyi az eszme, már pedig annyiféleképen megoldani ezen kérdéseket nem lehet. Szerény nézetem szerint ez csakis úgy lehet miként azt a budapesti társulat fogja fel. S ugy hiszem azért egyhangulag elfogjuk fogadni, hogy a mennyiben maga az indítványzó társulat igen tisztelt előadója ugy nyilatkozik, hogy miszerint ezen alapszabály tervezetthez jogi szempontból szó fér, küldessék ki szűkebb körű bizottság az alapszabályok átnézésére, hogy azokat még ma tárgyalhassuk.

Elnök: Bátor vagyok figyelmeztetni, hogy az alapszabályokat nem ma fogjuk tárgyalni, hogy legyen a tisztelt szaktársaknak idejük áttanulmányozni, azért csak holnap fogjuk részletes tárgyalás alá venni.

Stumpf Dózsa: Köszönettel veszem a szíves figyelmeztetését. Indítványom oda terjed, hogy ezen alapszabályok kidolgozása vagy revidiálására küldessék ki az értekezletből szűkebb körű bizottság, a mely a holnapi közgyűlésen eljárásáról jelentést tegyen.

Elnök: Stumpf Dózsa: ur azon indítványt tette, hogy az értekezlet kebléből szűkebb körű bizottság küldessék ki, amely az alapszabályokat áttanulmányozza s a holnapi gyűlésen előterjesztést tegyen.

Bátor vagyok a tisztelt szaktárs urnak saját véleményemet is megmondani. En az időt nagyon rövidnek tartom, hogy ma a munka után az urnak olyan feladatot adnánk, mely nagyon fárasztó volna s el sem lehetne végezni. Egy nap alatt áttanulmányozni az alapszabályokat és még tanácskozás tárgyává tenni lehetlenség; hisz ez a budapesti vendéglősök választmánya által már áttanulmányoztatott és jóváhagyatott. Epen azért bátor vagyok azon javaslatot tenni, hogy az urak szíveskedjenek ezen alapszabályokat még ma egy kissé átnézni. A részletes tárgyalás azon esetben történik, ha a tisztelt értekezlet az országos szövetség eszméjét elfogadja, a mely esetben mindenkinek véleményét kimondani. Hanem ha tisztelt értekezlet kívánja, nincs kifogásom az ellen, hogy szűkebb körű bizottság küldessék ki. (közkiáltások: Felesleges! Nem kell!)

Wieninger Gy. József Bécsből: Sajnálkozását fejezi ki, hogy magyarul nem tud és másrészt örvend a felett, hogy a vidékről oly tömegesen jelentek meg és a bécsi szaktársak buzditásával végzi beszédét.

Lörinczi József Kolozsvár: városunkban ez idő szerint igaz nincs megalakulva ipartársulatunk, de magam és társaim nevében azt kívánom kifejezni, hogy az országos szövetség létesítésének eszméjét egyáltalán elfogadjuk; fenn tartjuk magunknak azonban azt a jogot, hogy a részletes tárgyalásnál hozzá szólhassunk.

Stumpf Dózsa: mint indítványt megtevő bátor vagyok néhány szót szölni. Indítványom oda terjed, hogy a vendéglősök országos szövetség létesí-

tésének szükségességét alakuljon meg, mint országos szövetség. Ez volt indítványom első része.

A másik része az alapszabályokra vonatkozik. Mint a gyakorlat embere tudom, hogy ez alapszabályokat plánumban áttanulmányozni igen nehézkes. Száz indítványt is tesznek és ha az idő rövidségénél fogva holnapra rövid ideig tartó ülésen elfogadnók, mert elvileg mindnyájan elfogadtuk.

Elnök: Tisztelt értekezlet! Bátor vagyok figyelmeztetni a tisztelt szaktárs urakat, hogy az alapszabályok végleges tárgyalása holnap nem is fog megtörténni, miután még tényleg nem is alakulhat meg az országos szövetség; nem tudjuk mennyi tagja van, és hogy lesz-e iránta részvétel, hogy a pénzügyi kérdés is szintén eldöntessék, mert pénz nélkül nem lehet tenni semmit.

A fő dolog tehát az: mondja ki az értekezlet, hogy az országos szövetség életbe léptetésének szükségét elvileg elfogadják.

Felkérem azon tisztelt urakat, a kik azt elfogadják, szíveskedjenek felállni. (A többség fölállt) Kijelentem tehát, hogy fentti kijelentésem egyhangulag elfogadtatott. (Éljenzés.)

Stumpf Dózsa: Így tehát indítványom oda módosul, a melyet a tisztelt elnök ur imént előadott s így előbbi indítványom elesik.

Elnök: Áttérünk a napirend 4 pontjára és pedig a regále ügy rendezésére. Előadója csekélységem, épen azért felkérem t. Walter Ferencz urat, szíveskedjék az elnöki székelt elfoglalni.

Gundel János előadó felolvassa.

Gundel János elnök úr előadói javaslata.

Tisztelt értekezlet! Szeretett szaktársaim

Ipartársulatunk választmánya által a regále jog beváltásáról szóló előterjesztés elkészítésével megbizattam.

Ezen bár nehéz, de megtisztelő megbízatásnak szívesen óhajtok ezennel eleget tenni. Hogy lesz-e annak sikere, azt előre mondani nem lehet — hanem az emberiségben való bizalmunk erősít bennünket azon hitben, hogy igazságos dolog, végre mégis diadalmaskodni fog.

Sokat irtak, sokat beszéltek, főképp az utolsó években — az ujságokban, a képviselőházban és sok más helyen a regálejog és annak beváltásáról.

Beszéltek arról, hogy az italméresi jog hazánkban még mint a régi urbér rendszer egy maradványa fennáll — mondom mint maradvány — mert a földesuri jogok legnagyobb részét már megváltoztatta a törvényhozás és csak ezen egy jogmaradvány hirdeti még a régi nemesi és földesuri jogok létezését, mint a váro-rom a multak dicsőségét.

Beszéltek arról, hogy alig van hazánkban komolyan gondolkozó agy, mely ezen földesuri jogmaradvány kérdésének megoldását ne óhajtaná és hogy hasztalan igyekeznek a törvényhozás ezen jogoknak a kaptsi visszaélések elleni megővását tetsző törvényekkel és szabályrendeletekkel biztosítani, a visszaéléseket meggátolni és megtorolni, míg a regále jogok meg nem váltatnak, a csalásoknak és visszaéléseknek elejét venni nem lehet.

Beszéltek arról is, hogy a jogtulajdonosok és jogbérlek lépten-nyomon ki vannak téve jogaik megnyirbálásából eredő sérelmeknek, és hogy a regálejogbirtokos osztály e sérelmét illetőleg mindaddig ki nem leend elégitve, míg e jogok is az állam közvetítése mellett meg nem váltatnak, és pedig csakis ezek érdekében.

Beszéltek és irtak még sokféléről, mely mind abban kulminált, hogy nézetük szerint csak a jogtulajdonosok és a jogbérlek vannak jogaikban sértve és rövidítve, hanem egyikének sem jutott észébe arra is gondolni és arról is beszélni, hogy ezen regálejog létezésének a mai világon már nincs jogosultsága és mely regálejog államot az államban képezvén egy állapot. melyet ugy a kormány mint a nép érdekében tovább túrni nem lehet.

Egy állapot mely feljogosítja a földesurat az ő területén a regálejogot a legtöbbet ígérőnek bérbe adni és ezen bérleknek jogában áll, szabad tetszése szerint azt kiaknázni a bortermelő, koresmáros, de az egész fogyasztó közönség rovására.

Nem beszéltek, hogy hazánk legjobb borvidékein, ha ott ezen regále bérlek osztály gazdálkodik — a koresmárokban, igen kevés kivétellel — tisztességes bort nem lehet kapni. Továbbá, hogy ott a bortermelő borát nem tudja értékesíteni, mert a bérlek jó bort nem vásárol amit pedig vásárol, azt sokszorosítja, koresmáros vagy csaposa pedig kénytelen azt kimérni amit tőle kegyelemből kap.

Továbbá, hogy némely borvidéken, ahol a bortermelőtől az új bort 6—8—10 frtért — a 2—4 éves bort 10—16 frt-ig lehet vásárolni hectoliterenként, a koresmáros köteles azt a regalebérlektől 24—34—40 frtért átvenni és akkor még örülnie kell, ha azt tisztán kapja.

Nem beszéltek arról sem, hogy ezen bérlek némely vidéken regále cím alatt egy hectolit. sör után: 8—10—12 frtot szednek sőt még többet is szednek és hogy a palaczkör, melyet fővárosunkban 12 kr-ával lehet kapni kényszerítve van a koresmáros: 26—28 kr-ért átvenni a regalebérlektől. A sok közül, p. o. csak egy biztos tény akarok kiemelni: Az első magyar sörfőzde társulat már évek óta Jászberényben a regalét tartja bérben; és hogy azt fenttarthatja, a regalebérlek osztály által annyira lett feleségülve az árlejtésnél, hogy kénytelen, csak egyedül regále cím alatt minden hectol. sör után 12 frtot beszédni.

Továbbá, p. o. hazánk egyik legnagyobb városában, ha a koresmáros vagy a kávé, a reg. bérleknek a pálinkáját vagy likörjét oly rossznak találja, hogy azt vendégeinek ki nem szolgáltathatja, és azt más helyről szerzi magának, köteles a regalebérleknek minden hectol. rum, szilviorium stb. után 50 frtot regalét fizetni.

Eltéktintve mindazoktól, fontoljuk e szóban lévő kérdés álláspontját nemzetgazdasági szempontból.

Mi lehet az oka, hogy a sörgyártás hazánkban nem fejlődhetik egy gyártmány, mely míg Austriában 20 millió forintot jövedelmez, addig hazánkban alig 1½ millió forintot ér el annak jövedelme. Én azt állítom, hogy csakis a regálejog fennállása: és biztos meggyőződéssem az, miszerint annak kiaknázása folytán, hazánk legtöbb vidékén nagyobb fogyasztás egyáltalán nem érhető el. Ez igen természetes, új sörgyárak ott ahol a regalebérlek korlátlanul gazdálkodik, nem létesíthetők. Mert föltéve, hogy valaki ily helyen sörfőzdét felállít télen át a helyi viszonyoknak megfelelő mennyiséget készít, a tavasz beérkezvén, az ital sikerült, ekkor a regalebérlek is jelentkezik cigánykodni: a sör tetszik neki, de a követelt árt sokalja és a sörfőzdetulajdonos kényszerítve van, azon árt elfogadni, melyet a bérlek ajánl, különben sörét nem tudja eladni és az megsavanyodik.

Ez tehát az indok, hogy új sörfőzdek nem alakulhatnak ilyen vidéken.

Igaz, hogy új sörfőzdek létesítése által a létező néhány domináló sörfőzdek konkurencziát nyernének, ez azonban nem volna baj, mert a

fogyasztás emelkedne, ép úgy az állam kincstár jövedelme is és számtalan, télen kereset nélküli munkás munkát szerezhetne.

Igaz, hogy sokan azt fogják mondani, hogy hazánkban a sörgyártást és fogyasztást nem kell istápolni — mert Magyarhon bortermőföld: — hanem ezen mondás nem egyéb mint, egy már régóta elcsépelet nóta. — Kérdem, hol fekszik annak az oka, hogy hazánkban a borfogyasztás sem áll azon fokozaton, a melyen állani kellene, — és a bortermelő borát nem tudja értékesíteni? — Az tény és én meg vagyok győződve arról, hogy csakis a regále szerencsétlen kiaknázásában fekszik az. — Mert midőn a regalebérlek egyik a másikat — az árlejtéseknél tuligérik — kénytelenek a bort a lehető legolcsóbb módon előállítani mire természetesen minden eszközt felhasználnak, hogy még a legmagasabb árendá mellett is, szép nyereséget huszassanak.

A szegény bortermelő pedig e miatt borát nem tudja eladni és ha az eladásra kényszerítve van, akkor minden áron kell azt odaadnia.

Én nem akarom önöket továbbilyenek felsorolásával fárasztani, mert önök is tudják azt mind és mindegyikök tudna hasonló s még égbe kiáltóbb példákat felhozni — azonban megfoghatatlan előttem az, hogy a magas kormány ezen dolgokról nincsen tudomása — mert ha volna tudomása — akkor ezen állapotokat tovább túrni nem engedné.

Feladatunk legyen tehát, a magas kormány e nem tanácsokat adni, hanem a magas kormányt felvilágosítani ezen dolgokról és egyúttal megkérni, miszerint minél előbb intézkedjék a regálejog megváltása tárgyában és pedig nemcsak egyedül a regále tulajdonosok és azok bérleik, — hanem a közönség és azon osztály érdekében is, mely legjobban szenved a regále átok súlya alatt, nevezetesen a koresmárosok és a bortermelők érdekében is.

Nem képzeltető, hogy a magas kormány érdekében fekszik ezen osztályt örökösen iga alatt tartani: ezen osztályt mely nem csak a legjobban megadóztatott, a mennyiben bármily nemü adóemelésnél — legyen az egyenes consum fogyasztási, regále vagy vámbevételei stb. adó, mindig legelső ízben és legnagyobb mérvben van sújtva: hanem mely osztály egyszersmind a mivelődés előmozdítója is: mert csak ott lehet szó egy általános haladásról és jólétről, a hol ezen iparág fejlődik és virágzik: és egy országot és népet azon fokozatról bírálunk meg, a melyen a vendéglősi ipar áll.

Tapasztalati tény, hogy az utazó idegen, csak azon helyen érzi jól magát s csak azon helyet magasztalja, a hol jó szállással, jó étellel és itallal láttatik el. A *test* jólététől első sorban a lelki jóllét is függvén, a jó ellátás vonzerőt képez a visszatéréshez s az utazó egész más szemmel tekint az azon helyet, a hol azt nem találja.

Az én meggyőződéssem tehát az, hogy a magas kormány kötelessége volna a baza anyagi érdekeinek fejlődése tekintetében iparágunkat is óltalma alá venni, annál is inkább mert ügyünk és kérelmünk igazságos és jogosult. Nem a kincstár megrövidítését kérjük, hanem menedéket kérünk egy osztály ellen, mely sóvár farkas gyanánt martalékára les — ezen osztályba tartoznak a regalebérlek, kevés kivétellel.

Tisztelt értekezlet! Az tény, miszerint a regálejog beváltásának ideje közeledik. Az is tény, miszerint a beváltás annál nehezebb s a beváltási összeg annál magasabb lesz, minél jobban feleségültatik és kizsákmányoltatik a létező regále jövedelem. Ennélfogva a magas

kormány sürgősen felkérendő volna, miszerint a beváltási tárgyalások folyamatba vétele előtt, vagy külön törvény vagy rendelet útján a regále-jövedelem további felcsigázását és kizsákmányolását megakadályozni kegyeskedjék.

A regale-jog megváltását illetőleg, tudomásunk szerint, az tervezetik, hogy a regale-jog és kezelése a községekre ruháztatik s a községek kötelessége léssen koreszmáikat bérbe adni a legtöbbet ígérő egyének. A bérlekkel ott leszünk a hol ma vagyunk és azok talán még borzasztóbban fognak gazdálkodni.

Felkérendő volna tehát a magas kormány, ezen törvényt oly formán alakítani, hogy abban kimondassék, miszerint a községek lehetőleg csakis szakembereknek és pedig csak olyanoknak adhassék bérbé a regalét, kik azt személyesen gyakorolják és hogy egy és ugyanazon egyén csakis egy, legfeljebb két hasonló üzletet gyakorolhasson.

Ha sikerül nekünk, a magas kormányt ezekről felvilágosítani és meggyőzni, akkor biztos az is, hogy ezen darázs-fészek hatalma is meg lesz törve: s akkor el lesz érve iparágunk felvirágzásának és fejlődésének első fokozata és biztosra vehetjük, hogy ott, a hol ma csak csaposok vannak kényszerítve egy regalébérlőnek rossz italtól kimérni, tisztességes korcsmárosok fognak letelepedni, kik olcsó és tiszta bort fognak kimérni és kiknek saját érdekükben lesz, jól és egészséges italok kiszolgáltatása mellett iparágunk hírnevét helyreállítani és előmozdítani. Akkor azon általános panasz is meg lesz szüntetve, hogy hazánk legjobb borvidékein, tiszta és egészséges bort nem lehet kapni.

Tisztelt értekezlet! Ez képezi rövid előterjesztésemet. Most még azon kérelemmel járulok a tisztelt értekezlet elé, miszerint ezen értekezletem tárgyát tanácskozási tárgyává elfogadva, ahhoz hozzá szólni, a regale ügy terén tapasztalt nagyobb mérvű visszaéléseket elősoroálni szíveskedjenek, valamint ha értekezletem úgy a felhozandó példákban meggyőződést méltóztatnak szerezni arról, hogy a regale jog beváltásának, czélszerűsége és elodázhatlansága elérkezett, kérem azon indítványomat is elfogadni, miszerint a magas kormány indokolt kérvénnyel kéressék fel a regale jog beváltása tekintetében törvényhozásilag intézkedni; lehetőleg iparunk érdekei tekintetbe vételével, melynek teljesítésénél főképen arra volna fektetendő a főszó, hogy a magas kormány a regale beváltása alkalmával fix tételeket állapítsa meg, úgy hogy a megkövetelendő illetékek magassága csakis a magas kormány jóváhagyásával szabható volna meg, addig pedig, míg ez irányban törvényhozásilag intézkedik, a regalébér jövedelem felcsigázását és kizsákmányolását rendeleti uton megakadályozni.

Sehr geehrte Versammlung!

Hochgeschätzte Gewerbetenossen!

Durch den geehrten Ausschuss unserer Budapester Genossenschaft wurde ich mit dem Referate über die Einlösung des Regale betraut.

Dieses, wenn auch schweren, doch ehrenden Auftrages mich zu entledigen, komme ich gerne nach. — Ob es auch von Erfolg sein wird — dieß vorauszusagen ist schwer; aber unser Vertrauen in die Menschheit stärkt uns in dem Glauben, daß eine gerechte Sache schließlich doch den Sieg davon tragen muß.

Vieles wurde geschrieben, Vieles wurde gesprochen — besonders in letzterer Zeit — in den Zeitungen sowohl, als auch in unserem Reichstage und vielen andern Orten über das Regale und die Nothwendigkeit dessen Einlösung.

Man sprach davon, daß das Schankrecht in unserem Vaterlande noch als ein Ueberbleib-

sel der alten Feudalrechte erhalten blieb — als ein Ueberbleibsel, weil der größte Theil der Grundherrschaftlichen Rechte bereits durch die Gesetzgebung eingelöst wurde und nur dieser letzte Ueberrest verkündet noch das Bestehen dieser adeligen Feudalrechte — wie die Burgruine die Herrlichkeit und den Ruhm der vergangenen alten Zeiten.

Man schrieb und sprach davon, daß in unserem Vaterlande kaum ein ernstlich denkender Mensch sein könne, der die Lösung der Frage dieses grundherrschaftlichen Restüberbleibfels nicht von Herzen wünschen würde, und daß sich die Gesetzgebung vergeblich bemüht, durch positive Gesetze und Verordnungen die verschiedenen habgierigen Mißbräuche mit denselben zu verhindern; weil diese Mißbräuche und Betrügereien fort-dauern werden, solange, bis auch das Regalrecht umgewandelt resp. eingelöst wird.

Man sprach auch davon, daß die Regalienbesitzer und Regalienpächter auf jedem Schritt und Tritt der Beeinträchtigung und Schädigung ihrer geheiligten Rechte preisgegeben sind und daß die Klasse der Regalieneigentümer vor diesen Schädigungen nicht geschützt sein werde, bevor dieses Recht durch die Vermittlung des Staates eingelöst wird.

Dies Alles und noch Vieles Andere wurde geschrieben und gesprochen, jedoch Alles nur darin culminirend, daß nur allein die Regalienbesitzer und deren Pächter in ihren Rechten geschädigt und verkürzt sind — aber Keinem von Allen denen, die darüber geschrieben und gesprochen, ist es in den Sinn gekommen auch darüber zu schreiben oder zu sprechen, daß dieses Regalrecht, welches für die Jetztzeit keine Existenzberechtigung mehr hat und welches im strengsten Sinne genommen — einen Staat im Staate bildet — ein Zustand, welcher sowohl im Interesse des Staates, als auch im Interesse des Volkes weiter nicht mehr geduldet werden kann — ein Zustand, welcher dem Regalienbesitzer das Recht verleiht, dieses Recht an jeden Meistbietenden zu verpachten und diesem Pächter wieder das Recht verleiht, dasselbe nach eigenem Gutdünken auszubenten und zwar sowohl auf Kosten des Gastwirthes und des Weinproduzenten, als auch auf Kosten des konsumirenden Publikums.

Ferner, daß in vielen Weingegenden, wo der Weinproduzent froh ist, seinen neuen Wein mit 6, 8—10 fl. — 2—4 jährigen Wein mit 10—16 fl. per Hektol. verkaufen zu können, der Gastwirth gezwungen ist diese Weine von dem Regalienpächter mit 24, 34—40 fl. zu übernehmen und dann noch glücklich ist, wenn er selbe in unverfälschtem Zustande erhält.

Auch wurde ferner davon Nichts erwähnt, daß diese Regalienpächter in vielen Gegenden für einen Hektol. Bier 8, 10—12 fl. und mehr als Regalgebühr erheben und daß Flaschenbiere, welche in unserer Hauptstadt mit 12 kr. pr. Flasche zu haben sind, der Gastwirth von dem Regalienpächter mit 26—28 kr. zu übernehmen gezwungen ist. Unter den Vielen, sei beispielsweise nur eine positive Thatsache erwähnt: nämlich die I. ung. Aktienbrauerei in Steinbruch, welche seit Jahren in Zäpferung das Regale in Pacht hat, wurde, um den Platz behaupten zu können, durch die Klasse der Regalienpächter auf dem Wege der Meistbietung derart in die Höhe geschraubt, daß sie gezwungen ist, allein unter dem Titel „Regale“ per Hektol. Bier 12 fl. einzubezahlen.

Ferner, daß wie es in einer der größten Städte unseres Vaterlandes der Fall ist, — wenn z. B. der Gastwirth oder Kaffeefieder, die Liqueure und Schnäpse des Regalienpächters zu schlecht findet um selbe seinen Gästen vorsetzen zu kön-

nen, und diese von Anderswo bezieht — dem Regalienpächter für jeden Hektol. Rum, Slivovitz u. s. w. 50 fl. bezahlen muß.

Und abgesehen von dem Allen, betrachten wir die Frage von dem Standpunkte der Volkswirtschaft.

Was ist die Ursache, daß sich die Bierindustrie in unserem Vaterlande nicht entwickeln kann; — ein Industriezweig, welcher in Oesterreich dem Staate jährlich 20 Millionen abwirft, — während in unserem Vaterlande kaum 1½ Millionen erreicht werden! Ich behaupte und bin fest überzeugt davon — nur einzig und allein das Regale ist die Ursache; indem dessen Ausbeutung in den meisten Gegenden unseres Vaterlandes einen größeren Consum nicht aufkommen läßt; neue Brauereien aber können dort wo der Pächter unumschränkter Herr ist, nicht entstehen; — den gesetzt dem Fall, es würde an einem derartigen Plage eine Brauerei errichtet, im Winter wird ein den Ortsverhältnissen entsprechendes Quantum gebräut; nur kommt der Frühling, die Qualität ist vorzüglich; aber auch der Regalienpächter kommt, um zu feilschen, er bietet dem Bräuer für sein Bier einen Betrag an, den derselbe ohne Schädigung seines investirten Kapitals nicht annehmen könnte, jedoch anzunehmen gezwungen ist, indem er sein Bier sonst nicht verkaufen kann und selbes ihm sauer wird. Dies die Ursache, weshalb neue Brauereien nicht errichtet werden können. Freilich würden durch Entstehung neuer Brauereien, die wenigen jetzt dominirenden Brauereien Konkurrenz erhalten; doch der Consum würde gesteigert, der Staat bedeutende Mehreinnahmen erzielen und einer großen Menge im Winter brodlosen Arbeitern, Erwerb geschaffen werden.

Freilich sind da Viele, welche sagen werden, daß die Bierproduktion in Ungarn nicht gehoben werden dürfte, da Ungarn ein Weinland ist; es ist dies eine schon längst breitgedroschene Phrase; doch worin liegt die Ursache, daß auch der Weincosum nicht auf der Stufe steht, auf welcher er stehen sollte und könnte? und daß der Weinproduzent nur schwer seinen Wein verwerthen kann? Meiner festen Ueberzeugung nach, auch wieder nur in der unglücklichen Handhabung des Regalwesens; denn indem die Regalienpächter, Einer den Andern bei den Licitationen überbietet, sind dieselben gezwungen sich den Wein auf die möglichst billige Weise herzustellen; wobei natürlich kein Mittel heilig genug ist, um selbst bei dem höchsten Pachtzins noch ein profitables Geschäft zu machen. Der Weinproduzent, wenn er Geld benötigt, ist gezwungen, seinen Wein um jeden Preis herzugeben.

Ich will Sie, geehrte Versammlung nicht länger mit der Aufzählung dieser traurigen Thatsachen belästigen, denn Sie wissen ja dies Alles selbst und Jeder von Ihnen weiß gleiche und vielleicht noch himmelschreiendere Beispiele aufzubringen; nur Eines ist mir unbegreiflich; daß die hohe Regierung von Alledem keine Kenntniß hat; denn wenn sie Kenntniß davon hätte, würde sie nie und nimmer diese Zustände mit ansehen und weiter dulden.

Unsere Aufgabe sei daher, der hohen Regierung, nicht Kathschläge zu ertheilen, sondern dieselbe von diesen Zuständen zu verständigen und zu bitten, die Einlösung des Regale je eher bewerkstelligen zu wollen; jedoch nicht allein mit Berücksichtigung der Interessen der Regalieneigentümer und deren Pächter, sondern auch im Interesse des konsumirenden Publikums und derjenigen Klasse, welche unter dem Drucke des Regale am Meisten leidet und diese sind die Gastwirths und die Weinproduzenten.

Es ist kaum denkbar, daß es im Interesse der hohen Regierung liegen könnte, eine Klasse

immervährend unter dem Drucke dieses Joches festzubammen. — Diese Klasse, welche nicht allein die am meisten Besteuerte ist, indem dieselbe bei jeder Steuererhöhung, sei es Direkte-, Konsum-, Verzehrungs-, Regale-, Eingangszoll oder welcher immer Namen habende Steuer, immer in erster Linie und am allermeisten betroffen wird; sondern welche Klasse auch gleichzeitig als Kulturträger jedes Landes gilt; denn nur dort, wo dieses Gewerbe blüht und gedeiht, kann von einem allgemeinen Fortschritt die Rede sein, indem man jedes Land und dessen Volk von der Stufe beurteilt, auf welcher unser Gewerbe steht.

Es ist eine bekannte Thatsache, daß man sich nur auf solchem Plage wohl fühlt, wo man gut iszt und trinkt und überhaupt gut aufgehoben ist; denn das geistige Wohlbefinden hängt in allererster Linie von dem körperlichen Wohlbefinden ab und mit ganz andern Augen betrachten wir die Schönheit und Pracht einer Stadt oder einer Gegend, wo für das körperliche Wohlbefinden auch in anständiger Weise Sorge getragen ist; ja dorthin leht man immer gerne wieder.

Es ist daher meine feste Ueberzeugung, daß es die Pflicht unserer hohen Regierung wäre, im Interesse der Hebung des Wohlstandes und des Fortaufblühens unseres Vaterlandes — unsere bisher so tiefmüthlich behandelten Gewerbezweig in ihren Schutz zu nehmen, insofer, da unsere Sache und unsere Bitte eine gerechte und berechnete ist. Nicht die Verfürzung des Staatsäckels verlangen wir, sondern Schutz erbitten wir gegen eine Klasse, welche gleich dem gierigen Wolfe sich auf seine Beute wirft; in diese Klasse gehören die Regalienpächter mit wenigen Ausnahmen.

Geehrte Versammlung! Es steht zu erwarten, daß der Zeitpunkt der Einlösung des Regalrechtes immer näher rückt; eine bekannte Thatsache ist es aber auch, daß die Einlösung desselben, je länger dies dauert, desto mehr erschwert wird. Es wäre daher die hohe Regierung dringend zu bitten, noch bevor die Verhandlungen des Regalrechtes beginnen, entweder durch ein besonderes Gesetz oder Verordnung, die weitere Emporschraubung und Ausbeutung desselben verhindern zu wollen.

Zu Betreff der Einlösung selbst, ist es bereits bekannt, daß selbe auf die Weise zu Stande gebracht werden soll, daß das Regalrecht auf die Gemeinden übertragen wird und diese wieder dasselbe in Pacht geben sollen an den Meistbietenden. Mit den Pächtern wären wir jedoch wieder dort, wo wir heute sind und diese werden dann wahrscheinlich noch schrecklicher wirtschaften, als sie es jetzt thun.

Die hohe Regierung wäre daher zu bitten, das zu schaffende Gesetz derart gestalten zu wollen, daß in demselben ausgesprochen werde, daß die Gemeinden das Scharrecht womöglich nur an Sachleute und auch nur an solche, welche dasselbe persönlich betreiben, verpachten dürfen und daß ein und dieselbe Person höchstens 1—2 derartige Geschäfte betreiben dürfe.

Gelingt es uns die hohe Regierung über All dies aufzuklären und zu überzeugen; dann ist es auch sicher, daß die Macht dieses Wespennestes gebrochen wird; dann wird die erste Stufe des Emporbühens und Gedeihens unseres Gewerbezweiges erreicht sein und es steht sicher zu erwarten, daß dort, wo heute nur Zapfenhändler gezwungen sind die schlechtesten Getränke eines Regalienpächters anzuschänken — anständige Wirthe sich niederlassen werden, welche guten und billigen Wein anschänken und in deren eigenem Interesse es liegen wird, durch Verabfolgung anständiger und gesunder Getränke den Ruf unseres Gewerbes wieder herzustellen und

zu befestigen; dann wird auch die allgemeine Klage aufhören, daß man selbst in den besten Weinlegenden unseres Vaterlandes reinen und trinkbaren Wein nicht bekommen kann.

Geehrte Versammlung! Dieses bildet in kurzen Umrissen den Gegenstand meines Antrages. Ich möchte Sie nun bitten, denselben in Erwägung zu ziehen, dazu zu sprechen, allenfalls Ihre auf dem Terrain der Regaleausübung gemachten Erfahrungen mitzutheilen und wenn Sie die Ueberzeugung gewonnen haben, daß die vorgebrachten Beispiele auf Richtigkeit beruhen und die Unausführbarkeit der Einlösung des Regalrechtes eine dringende Nothwendigkeit ist, bitte ich auch den Antrag anzunehmen, daß die hohe Regierung gebeten werde, das Regalrecht je eher in Wege der Gesetzgebung einzulösen mit Berücksichtigung der Interessen unseres Gewerbes, wobei hauptsächlich darauf Gewicht zu legen sei, daß die hohe Regierung bei der Einlösung der Regalien eine bestimmte Norm festsetzen möge, nämlich, daß die Höhe der einzuhaltenden Gebühren nur mit Genehmigung der hohen Regierung zu bestimmen sein werde; indessen aber, bis über die Einlösung gesetzlich entschieden wird, die weitere Ausbeutung und Emporschraubung des Regalrechtträgers verhindern zu wollen.

Walter Ferencz alelnök: Ha valaki hozzá szólni kívánna, sziveskedjék lhász jegyző urnál jelentkezni.

Kass János Szegedről: Engedjenek meg, hogy az igen tisztelt előttem szóló véleményéhez egy a magam, mint ügytársaim nevében Szeged és annak környékén levő városok részéről szintén néhány szóval hozzájáruljak. A regale ügynek rendezését illetve ennek nyomasztó hatását nem hiszem, hogy valahol jobban érezhetnék, mint épen nálunk Szegeden és környékén.

Igen ekklatans példával szolgálhatok, nem lesz érdektelen megtudni a mi Szegeden usus és ami Szegeden velünk történik, s ami majdnem elviselhetlenné válik. Szeged szab. kir. városi a reconstruálás következtében óriási költségekbe boesátkozott, mely költségek kamatait a város jövedelmeiből alig képes fizetni. Hozzájárul minden néven-nevezendő pénzforráshoz, hogy ezen kiadások egy bizonyos részét fődözhesse, mint a példa bizonyítja, hogy kötelezettségének máig sem tett eleget.

Szegeden a pálinka regale jogát bérbe adják. Hat évvel ezelőtt lett kiadva ezen jog, a melyért a konzorcium 64000 frt évi bérösszeget ajánlott fel.

Ilyen összeg tisztességes uton nem szereshető be. Oly monopolium lett kezükbe adva, a melylyel úgy bántak, a mint épen ők jónak láttak és így történt, hogy Szegeden a szállodások, kávéosok, czukrászok a regale bérlet körméi közé kerültek és kényszerültek az általa követelt díjakat megfizetni. Es fizettünk egy hectol. silvorioméért regale-díj fejében 50 frtot, egy hl. rhum után 100 frtot és egy hl. cognac után 150 frtot. Borzasztó! Rettenetes! Ez oly mesés összeg a mely mellett képtelennek tünik fel, hogy a vendéglősök, mégvalamit nyerjenek. Es a város lakossága e mellett megkívánja, hogy a legfinomabb italokkal szolgáljunk. A beszerzési ár olyan maga, hogy alig képzelhető még e mellett polgári haszon. Ehhez járul még az óriási költség, így tehát vagy pénzcsere történik a vendéglő és vendég között, vagy még pénzbeli áldozatokat, hoz ezen az uton a közönségnek.

Ugy a törvényhatósági bizottságok, mint a tanács közt surlódások történtek és végre oda-sült ki a dolog, a miniszterium helybenhagyta ezt, egyebet nem lehetett szólni ez ellen: Fuss vagy fizess! Így történik, hogy napról-napra

egyik vendéglős a másik után kénytelen csődöt mondani, tönkre megy, családja pedig nyomorba jut.

Panaszaink a magas kormányhoz nem jutnak, miért nem? nem tudjuk: de elég az hozzá, hogy újabban is a regale-jog, 3 év után bérbe került.

Az akkori bérletesség jajgatott, azt mondva, hogy kára van és kívánta, hogy olcsóbban adják oda nekik. Persze nem volt igaz, hanem kifogásnak jó volt. Megtörtént az, hogy a szegedi vendéglősök azon felszólalása daczára, hogy kezelje a város a pálinka bérletet házilag, ép úgy, mint a bor fogyasztásnál, a mely jövedelmező kulforrását képezi a városnak. Sokféle nehézségek jöttek közbe, a városnál keresztül vinni nem lehetett azt, denique találatni okot mindennek megdöntésére.

Újabban kiíratott a regale-jog bérbeadása és a küzelmultban, más név alatt ugyan, hanem ugyanazon társaság kapta kezei közé 20000 frttal olcsóbban, tehát nem 64, hanem 44,000 frton és ugyanazon monopoliumot úzi most is, mint 3 évvel ez előtt.

Határtalan, uraim, az ellenszenv és felindulás a város közönsége körében ezen jogtalan eljárás következtében, de teljesen le vannak kötve szárnyaink és nem tehetünk semmit sem, mert a magas kormány helybenhagyta azt.

20,000 forinttal van tehát a város jövedelme megcsontva, de a város közönsége ugyanazon alkalmatlanságoknak van kitéve, mint az előtt. Ezért beláthatják uraim, hogy magam és ügyfeleim leginkább óhajtanók, hogy ezen rendkívüli ázsiai állapotokon mihamarább segítve legyen. De ez nem oly könnyű! Az indokok elég mérvadók arra nézve, hogy segély alkalmazassék mihamarabb, azonban hol a fő mozgató erő hiányzik, a pénz, ott minden további specuatió megszűnik. A regale megváltása sok milliót venne igénybe, melyeket vagy a magas kormány, vagy a községeknek kellene előteremteni, de az majdnem lehetetlen. Mert bármire fordulunk, a községek adok nemcsak hogy nem szállnak alá, hanem folytonosan emelkednek, tehát a községekől nem várhatjuk a megváltást. De én egy másik moduszt szeretnék felhozni, elfogadás végett, hogy a magas kormánynak felterjesztést intézzünk, melyet igen tisztelt előadó ur volt szives felemlíteni, hogy a magas kormány odahasson, hogy ezen nagy fontosságú ügy a pénz hiány miatt meg ne bukjon. Egy módosítást kérnék az eddig fennálló regale jogi rendelkezetekre nézve. Ezt példák-kal vagyok bátor illusztrálni.

Az 1881-iki miniszteri readelet értelmében a vendéglősök, korcsmárosok és szállodásoknak meg van engedve a czukorral édesített likőröket, szesz italokat, díjtalanul kimérni. Ez meg van alkotva a papírosan, de keresztülvén nincs. Ez ellen szintén fellebbezhettünk a szegedi főkapitányhoz és ez a miniszteriumhoz tette át. Elmúlt a három év, még most sincs az ügy elintézve. (Borzasztó!) Tehát mindennek daczára, hogy a dolog így áll, a regale bérletesség azt mondja, hogy nem fogadom el; ha az ur nem fizeti az édességek után az 50 krajczárt, vagy pedig a cognac és a rum után a megfelelő összeget, nem szabad árulni.

Tehát oly módon vannak a törvények alkotva, hogy ha akarom vemhes, ha akarom nem vemhes.

Méltóztassanak tehát ezen alapelvek alapján a miniszteriumot újabb szabályrendelet megalkotására felkérni, mely szabályrendeletben egyszersmind jó volna, ha fel volna említve, hogy az italmérési díjak nem a regale bérletesség által szabandók meg, de bizonyos irányadó szempontokat kellene felhozni, hogy ennyi

ezer lakóssal bíró városnál ennyi és ennyire szabhatók meg. (Eljen! Eljen!) Elég az hozzá, ilyen valami dolgot kellene alkotni, hogy ezen embereknek eddig hitörölt joguk kissé meg legyen szorítva. A bérlőséget minden egyes törvény hatóság segíti és sajnálja: példa erre ismét Szeged városa.

Es ilyen módon az italmérés külön tehát 3—4-szeres megadóztatásának vagyunk kitéve. Ez pedig nem lehet célja a köztörvényhatóságnak, hogy saját lakosait zsarolja és az idegen embereket, kik soha tájára sem néztek a városnak, pártját fogja. Tehát kérem még egyszer a gyülekezetet, hogy jelen indítványomat a kérvény módosításánál felvegye és az előterjesztést a magas kormányknak beadni, hogy rajtunk mielőbb segítve legyen. (Hosszan tartó és zajos éljenzés!)

Elnök: Kíván-e még valaki a tárgyhöz szólani?

Boór József Komáromból: ugy nyilatkozik, hogy hassanak oda, hogy ezen regale ügy tekintetében a legzélszerűben az illető törvényhozó közegek részéről tételessék intézkedés. S ha nyomban azonnal nem fognak életbe léptetett intézkedések, siettetni fogjuk azt és e siettetés olyan lesz, mely az egész országban visszhangra fog találni. És kifejezése lesz ez azon kötelességnek, melylyel ezen országos értekezlet ügyét felkarolja. Ezen régi úrbíri viszonyok maradványát, ha nagy áldozatok mellett is valamiképp rendeznünk kell. Üdvözlő az indítványt és a kormányhoz intézendő felirat eszméjét pártolja.

Elnök: Óhajt még valaki a tárgyhöz szólani?

Horváth József Kanizsáról: Igen tisztelt értekezlet! Igen tisztelt elnök ur! Az előttem szólók kimerítették e tárgyat, de engedjék meg nekem is, hogy korlátolt tehetséggel ugyan és nagyon röviden hozzájáruljak a tárgyhöz.

A legsajnosabb e téren az, hogy nagy bortermő vidékeken engedélyezte a kormány az ugynevezett butellás bormérést, melylyel a legnagyobb visszaélések történnék. Az utóbbi időben egyes vendéglősök az uradalomtól bírták a regalejogot, később azonban magasabb árt követelvének, egy izraelitának adták és most, ha jól tudom, 80,000 forintot fizet az. S a vendéglős köteles tőle a spiritusból gyártott bort megvenni. Ha jól tudom volt három szállodánk, 10—12 koresmánk, jelenleg vagyunk 54 nyilvános üzlettel bírók. Ezzel nem elégzik meg az illető bortermelő, hanem minden harmadik negyedik háznál kaphatni butellás bort, mert olcsóbban jutnak hozzá, mintha a vendéglőből vennék azt. Ha betartatnék az előirt kormányrendelet és annak az illető szakasza, akkor nem lenne káros hatással, az a bortermelő azonban az el megy a hegymesterhez, kiállitja azt, hogy 5000 hectoliter termése van, mert hisz ezt bizony jó pénzen kiállitják neki. Véleményem szerint köteles lenne az illető bortermelő záros határidő alatt bejelenteni, mennyi bora termett és ezt hivatalosan kellene constátálni és csak annyit lenne neki szabad elárúsítania és nem kellene megengedni, hogy más községben is további elárúsításra vásárolhasson. A kanizsai községben.

Gundel János előadó: Ha jól tudom Kanizsán nincs is szőlő. A regale jog értelmében csakis annak a bortermelőnek saját borát szabad kimeríteni, aki azt saját községében termeli.

Horváth József: Annál sajnálatosabb. Hogy fokozva legyen a kár a regale bérlő nem szakember, nem tud megfélelni a kormányrendeletnek.

A midőn hozzájárulnak az előttem szóló igen tisztelt szónok ur előterjesztéséhez, sziveskednék az értekezlet kimondani, hogy ezen szerkesztendő és a kormányhoz intézendő kérelemben kiemeltessék az, miszerint hogy, a regale ne csak az uraságok, ne csak az érdekeltek, hanem a mi szakembereink közbejöttével is váltassék meg. A mi a butellás bormérést illeti, arra vonatkozólag óhajtásom az, hogy ha lehet, töröltessék el, ha pedig ez teljes lehetetlen, ke-restessék meg a magas kormány, hogy szüret után záros határidőben a fél bejelentése után helybeli szakemberek a hatóság közbejöttével konstataáltassék a bor mennyisége, a mennyi az illetőnek termett, vonassék le a saját- és munkásainak szükségletére szolgáló bor mennyiség, és csak a többire, a mi ezenkívül fennmarad adassék meg az engedély. Úgyszintén nagy súly fektetendő a regale megváltásnál a minket oly nagyon érdeklő szeszre és pálinkára, a mely, ha lehetséges, jobban adóztatassék meg, mint a bor, mert konstataált dolog, hogy a bortermelő vidékek tönkre vannak téve; inkább a szesz sujtassék szintén a bor termelő érdekében. Midőn ezen indítványomat szives méltánylatra ajánlom. kérem egyszermind becses pártfogásukat.

Lőrinczi József (Kolozsvárról.) Igen tisztelt értekezlet! Az előttem felszólt urak beszédeiből meggyőződtem arról, hogy minden városban és községben kisebb-nagyobb bajok vannak.

Tagadhatatlan, hogy minden városnak, minden községnek költségei vannak, következőleg pénzre van szüksége. Minden város, minden község valamely jövedelmi forrást teremtet, illetőleg biztosít magának.

En a regale jogot egy általán véve úgy a városokban, mint a községekben olyannak tekintem, mely a város szükségletét fedezi. De valamint más községekben és más városokban, úgy nálunk is azon meggyőződésre jutottam, hogy a beszédei forrának különböző visszaélésekre adnak alkalmat.

Ha visszapillantok, néhány évvel ezelőtt Kolozsvár városa nem ismert semmi efféle jogokat. Az italmérés egyáltalán véve a polgári jogok gyakorlásához volt kötve. Köteles volt minden polgár Kolozsvár városnak felelődni, bizonyos díjakat megfizetni, mikor mindezeknek eleget tett, akkor a polgárság kötelékébe fel lett véve, akkor ezen jogokat szabadon gyakorolhatta. Idők multak, igaz, a költségek szaporodtak, új kulturális események létesültek úgy a községekben, mint a városokban.

Azt mondta egyik másik polgára a városnak, a képviselő testületnek: Van nekünk egy jövedelmi forrásunk, ime itt van például a pálinka. En tudok olyan embert, a ki 20—25 ezer forintot bir adni érte. Adjuk neki oda. Sokan voltak, a kik azt mondták: ne adjuk ki a kezünkől, mert visszaélés történhetik. Próbáljuk meg, — mond egy néhány — ha visszaélés történik, visszavesszük és mégis 3 évig szép hasznót fog huzni. — És kérem, kiadták a pálinkát haszonbérbe; az első évben 20-, azután 35 ezer forintért és a bérlő mindig károsodással lépett vissza, de azért mégis mindig többet ígért.

Ez idő szerint nálunk a szeszberlet az árverésen 52000 frt volt. A zsidók visszavonultak; meghallotta egy másik, bejött. Mikor láták, hogy idegen jött közéjük, 16000 frttal ígérték többet, ugy, hogy most 68000 forintot fizet nekünk.

Tekintsünk el ettől. Térjünk át a többire. A borért az első időben vendrenkint, ami annyi, mint 8 pint, vagy 17—37 liter, fizettek az első időben 72 krt. A midőn a bor árulásról volt szó, azt mondták: Illő volna, ha a polgárság

is fizetne valamit, mert az nem megy, hogy az egyik meggazdagodjék és a város kimondta, hogy a belváros területén 80 és a külvárosban 40 frtot fizessenek, és ez így ment 2 vagy 3 évig.

Fizették a 10—12 krt, később 17 krt, majd 23 azután 35-re emelték fel. A mikor a liter mérték bejött, akkor kimondták, legyen literenként kerék számban 3—4 kr. Fizették. Mi következett erre. A mikor a városi képviselőtestület a költségvetést tárgyalta, ott körülbelül 7—8000 frt hiányt vettek észre. Egyikük felállott és azt mondta: A hiányzó összeget vessük a borra. Vessünk a borra 4 kr. helyett literenkint 10 krt. Talán sok lesz, mondá egy másik. Legyen tehát 7 kr. Ezt is sokallták végre megállapodtak 5 krtban. Nem volt ott senki, aki felvilágosította volna őket arról, hogy ez törvénytelen eljárás.

Mindezen okokból is következik, hogy társulatát alakuljunk.

Felemlítendő, még az, a mi a sörrel történt. 15 évvel ezelőtt fizettünk a sörért 4—5 ezer frtot. A sörfőző ígért 7000 frtot. A 7000 frt után Kolozsvár annyira megnépesedett, hogy most a bérletet 14000 frtra esigázták fel. Mi a kolozsvári vendéglősök tudtuk, mennyi sör fogy el Kolozsváron. Kiszámítottuk, mennyiért kaphatnók meg, de nem voltunk képesek fizetni a nagyon feleségizott adókat. A kolozsvári konzorciumnak van Kolozsvárott egy kimérő helye. Most következőleg, ha kivesszük, van mellettünk más, a ki sokkal olcsóbban árulja a sört. Most kérem, ez idő szerint az egész jószágból nem kerül ki egyik fizető sem. (Elénk derűlttség.) Következőleg a bérlő által gyártott sör az ő általa meghatározott áron kel el. Kérem ez előttem a bor regale díjaknál és egyáltalán véve a fogyasztási adónál szegyenletes esemény. És kérem, ma mikor azt mondják, hogy magyar alkotmány, szabadság stb. a legszegyenletesebb kém-rendszernek vagyunk kitéve. Mondjuk ki, mennyit kell fizetnünk, megfizetjük, de azontul hagyjanak békét.

Kérem tehát, hogy a regale ügyben kerestessék meg az országgyűlés oly kérvénnyel, példákkel fejtegettessék, hogy mi azt látjuk, hogy hazánk jelenlegi pénzügyi viszonyai nem engedik a regale jognak eltöröltetését, azonban igazságos beszédei rendszert állítsanak fel addig is, míg lehető lesz az eltöröltetés. (Hosszas éljenzés.)

Görög Márton Vácra: A váci állapotok festésére felhoz egy példát és kéri az ottani állapotok orvoslását felhozni a kormányhoz intézendő kérvényben.

Röviden hozzá szóltak még Boór Janos, komáromi, Stumpf Dózsa, győri, Weisz Henrik panaszai vendéglősök, ezek után a javaslat elfogadtatott. (Éljenzés.)

Elnök: A tárgy és a napirend kimerítettén, kérdem a t. szaktárs urakat kívánják-e, hogy az újdékiek beadványa most olvastassék fel. (Felkiáltások fölölsges most! A bizottság elé tartozik!)

Elnök: T. orsz. ért.! Miután a javaslatot el méltóztatott fogadni, bátor vagyok a t. szaktársakat felkérni, hogy válasszák meg a bizottságot, hogy ezen javaslatot kidolgozzák és az értekezlet nevében előterjeszszék. Egy uttal pedig felkérem az urakat, hogy tapasztalataikat vagy esetleges megjegyzéseiket a budapesti szállodások és vendéglősök választmányak be-küldeni sziveskedjenek és egyszermind legyenek szivesek a budapesti társulatot megbízni azzal, hogy az orsz. ért. nevében ezen kérvényt a magas kormányhoz felterjeszszék.

Elnök az ülést 1½ órakor bezárja és

felkéri a tagtársakat, hogy a következő napon (márcz. 30.) legyenek szivesek az ülés folytatására megjelenni. (Eljenzés.)

Az ismerkedési estélyen.

Gundel János elnök úr a következő nagyhatású beszédet tartotta:

Tisztelt uraim! Szeretett szaktársaim!

A budapesti szállodások, vendéglősök és korcsmárosok ipartársulata nevében, van szerencsém önöket szívem mélyéből üdvözölni. Számos megjelenésük bizonyítéka annak, hogy önök épúgy át vannak hatva, mint mi azon meggyőződéstől, hogy iparunk fejlődése érdekében cselekednünk kell. — Két napi komoly munka és tanácskozásnak áll előtünk.

Pihenjék ki tehát utazási fáradalmaikat és erősítsék magukat a holnapi komoly munkára.

Egy nemes cél áll előtünk és igazi örömmel fogunk holnap'e munkához mely munka által azonban azon alapkövet rakjuk le, mely iparágunk védelme, tisztelése és dicsőssége tekintetében állandó védbástyaül szolgál.

Ismétlem tehát: Isten hozta önöket és legyenek üdvözölve szép fővárosunkban! Eljenek.

A diszebédnél.

Gundel János elnök ur felköszöntője.

Igen tisztelt uraim! Szeretett szaktársaim

Minden nemzetnek van egy különös saját-sága és pedig az, — hogy hazáját szereti. De nem minden ember örvend azon boldogságnak ott maradhatni, ahol szája legelőször kiejtette az édes anyja szavát, ott ahol az anyjának könnye, mint forró ima szált fel az éghez boldogságáért. — Az egyiket a sors, — a másikat egy bizonyos erős vágy a széles nagy világba vezeti; — ott más népeket lát, — más szokásokat és erkölcsöket talál. Végre a vándorlást megunva, leteszi vándorbotját, második otthonát talál, — egy népet, a melyet tisztelni és szeretni tanúl. — Ott letelepedik és a föld, melyen új otthon állapított magának valódi és igazi hazájává vált. —

O forrón szereti ezen földet és népét, mellyel jogegyenlőségben áll — mely néppel öröm és bűben együttesen és egyformán osztózik és gyermekeit is tanítja ezen hazájukat tiszta szívből szeretni.

Habár nem mindegyikünk bölcsője ringott ezen szent magyar földön, nem kevésbé szereti ez második otthonját és ezen új hazáját, mint az aki a napvilágot itt látta először és mindannyian testvéri egyetértéssel szívünk mélyéből felkiáltunk: Eljen forrón szeretet hazánk!

A magyaroknak második jellemző saját-sága, hogy miként hazáját úgy szereti koronás királyát, hisz a haza mellett, ki is volna első sorban, aki bölcs uralkodásával népe jólétét fölött örködvén, népe boldogságában leli legnagyobb örömet.

Ez csakis felsőges királynak lehet, akit magas uralkodói erényei folytán, nem egyedül azon népek szeretik és tisztelik, kik az ő kormány alatt állanak, hanem a művelt világ összes népei is.

Felkérlem tehát önöket! — emeljük és őrítsük poharunkat a legnemeseb uralkodó és felsőges családja egészségére és jólétére, kiáltván; Eljen forrón szeretett királyunk első Ferencz József és felsőges családja! Eljenek!

Sehr geehrte Herren! Liebe Collegen!

Jede Nation hat eine besondere Eigenheit u. z. die, daß sie ihr Vaterland liebt. — Doch nicht jedem Menschen ist es gegönnt dort zu

verbleiben, wo sein Kindesmund zum ersten Male den süßen Mutternamen lallte, und der Mutter heiße Thron für sein Wohlergehen zu Gott emporstieg. Den Einen führt das Schicksal, den Andern ein gewisser innerer Drang in die weite-weite Welt hinaus. Er sieht andere Völker, andere Sitten und Gebräuche. Endlich des Wanderns müde, legt er den Wanderstab zur Seite.

Er hat ein zweites Heim gefunden, ein Volk, welches er kennen und lieben gelernt; eine innere Stimme sagt ihm: „Hier ist gut wohnen, hier laßt uns Hütten bauen. Der Boden, auf dem er sich ein neues Heim gegründet, ist ihm zur zweiten Heimath, zum wirklichen Vaterlande geworden. Er liebt diesen Boden und das Volk, mit dem er gleiche Rechte genießt und Freud und Leid mit ihm theilt, und auch seinen Kindern prägt er die Liebe zu diesem Vaterlande ein.

Geehrte Versammlung! Wenn auch die Wiege einzelner von uns nicht auf Ungaris Flu-ren gestanden, liebt derselbe seine zweite Heimath, sein neues Vaterland nicht minder als derjenige, welcher das Licht der Welt hier erblickte; und Alle rufen in brüderlicher Uebereinstimmung: Hoch lebe das theure Vaterland!

Doch noch eine zweite hervorragende Eigenschaft besitzt der Ungar, nämlich daß er seinen gekrönten König ebenso liebt, wie sein Vaterland; denn wer könnte es sein, der nebst dem Vaterlande unserem Herzen am nächsten steht, als derjenige, dessen weißes Herrscherauge über das Wohl seiner Völker wacht und der in der Beglückung seiner Völker die höchste Wonne findet. Es ist dies unser erhabener Monarch, den seiner hohen Herrchertugenden halber nicht allein die unter seinem Zepter stehenden, sondern auch alle civilisirten Völker der Erde lieben, achten und schätzen.

Ich bitte Sie daher mit mir das Glas zu erheben und zu leeren auf das Wohl des edelsten aller Herrscher und dessen erlauchter Familie und mit mir in den Ruf einzustimmen:

Hoch lebe unser vielgeliebter König Franz Josef I. und dessen erlauchte Familie! Eljenek!

Stadler Károly úr felköszöntője.

Igen tisztelt vendégek és kedves kartársak!

„Talpra magyar hí a haza.“

Nemzetünk halnataatlan nagy költőjének e gyújtó mondását szem előtt tartva, tettük le ma alapkövet egy épületnek — de csak mintegy bűvös délibáb fel-feltűnő képletként, láthatjuk ragyogását ama fényes kupolának, mely ezen művünkre méltó koronázásaként, lesz emelendő majdan egy jövődö nemzedék által!

„Talpra magyar hí a haza!“ — Midőn negyven évvel ezelőtt végig hangzott e felhívás szép hazánkban, megértettük azt a maga a k-k o r i értelmében — de nem fogtuk volna fel teljes, ö r ö k ö s értelmében — ha nem tudnók a kardot az ekével felcsereálni! —

Kivittuk a szabadságot — most harcolunk az egyenlőségért! —

Iparunk egyenjogossága, — melyet fokról fokra ki kell küzdenünk a közvéleménytől — ha lankadatlan harc után meglesz szereve, kiegészítője leend a jelígenek és méltán nevezhetjük majdan most épülő alkotásunkat, a t e s t v é r i s é g templomának! —

Hálás utódaink büszkén fognak visszagondolni az ősi szellemekre, kiket becses személyökben, én most szerencsés vagyok üdvözölhetni! — Forró köszönetet mondva Önöknek, szives segítségük és támogatásukért, melylyel művünk keresztüviteléhez hozzájárultak — melylyel sikerét biztosították, egyszersmind arra is kérem Önöket, ne tegyék félre munkakedvöket, hanem engedetlenül dolgozva, haladva,

— épülünk iparunk fölvirágzásán — édes hazánk szeretetében és dicsőségében! —

Emelem poharamat közös munkánk sikerére és szeretett munkatársaim jólétére! A magyarok Istene legyen velünk!

Gestatten Sie mir auch in deutschem Idome unseren Gefühlen Ansdruk zu geben. Vor Allem unseren lieben Wiener Gästen für den uns ehrenden Besuch den besten Dank sagend.

Sie meine Herren haben eine Arbeitergruppe in der Werkstätte der nationalen Entwicklung, als welche ich jedes gewerbliche Streben nach Vollkommenheit erachte, bei seiner Arbeit gesehen.

Auch Sie kämpfen für unsere gemeinsamen Interessen — für die Gleichberechtigung unseres Gewerbes. Wenn die westlichen Culturstaaten schon bei der Klärung und Läuterung sind — sind wir erst beim Schaffen, und wenn Sie trotzdem nicht die Mühe scheuten — uns mit Ihrem Besuche zu beehren — so beneist dies — das in unserem Gewerbe innewohnende Gefühl der Zusammengehörigkeit.

Anderseits zwingt mich das Dankgefühl auch jenen Standesgenossen gerecht zu werden, denen es nicht gegönnt ist — unsere Muttersprache vollkommen zu verstehen.

Sie, die mit gleichem Eifer unsere gewerblichen Interessen verfolgen, Sie, die im Kampfe um's Dasein niemals unsere patriotische Pflicht aus dem Auge gelassen, und weil Sie wissen, daß die Nation nur in ihrer Sprache fortlebt, auch in dieser Hinsicht sich in der Landessprache zu vervollkommen suchen, auch Ihnen sagen wir unseren herzlichsten Dank! — Die mythische Memmonsäule erlangt unter den ersten Strahlen der aufgehenden Morgensonne!

Ich keine zwei Memmonsäulen die auch in trüben Tagen erklingen. Mögen wir, geliebte Brüder! unsere Augen niemals von Ihnen abwenden. Zwei nisterbliche Accorde greife ich heraus aus ihrer reichen Tonfülle: Während der ewiges „Concordia soll ihr Name sein!“ — erklingen läßt, singt der andere sein prophetisches: „Magyarország nem volt, hanem lesz!“ Auf die ewige Wahrheit dieser Worte, und ihrer gläubigen Jünger, leere ich mein Glas!

Az orsz. értekezlet következményei.

„A szépen kidolgozott előterjesztések és a szakszerű hozzászólások hallatára az országgyűlésen képzelet magát az ember,

„A mai ülésen hallott előterjesztés teljesen meggyőződetett arról, miszerint a vendéglős iparnak a képesítéshez való kötését a magas kormány sem tagadhatja meg, noha a képesítéshez leendő kötésnek ép én voltam egyik legerősebb ellenzője.

Ezek két — az ipartéren irányt adó helyet elfoglaló s tagadhatatlan bokros érdemeiket szerzett — férfiu saját nyiltan mondott szavai.

Is most ezek után t. uraim, engedjék meg egy kis következtetést venni a közel mult napokban lefolyt I-ső országos vendéglős értekezletből.

Nagy munkát teljesítettünk, párját ritkító eredménnyel.

Kétszer 24 óra alatt bebizonyítottuk, hogy a vendéglöst nem ama társadalmi állás illeti meg, melyre őt az elő ítélet kárhóztatta, hanem egy, mindenki által tisztelettel környező hely az, melyet most már csak idő kérdése, hogy törvényileg is biztosítunk magunknak, s melyet eddig hogy elfoglaltunk, s azt magunk részére követeltünk: vakmerőséggel vádoltattunk.

Meggyőztük elleneinket arról, hogy iparunk többé nem közös zsákmánya a már mindenhol szerencsét próbált s ki tudja miért? létfontartást nem talált, profánoké: hanem oly iparág, mely rendszeres tanulmányt igényel, s melyet — miután az emberiséget legközelebről érdekl, minthogy egészsége fentartása és ápolása s testi erejének növelését ezéozza — csak akkor üzhet valaki az emberiségre nézve jótékonyan, ha előbb abban magát alaposan kiképezte: s hogy ez iparág az, melyet képesítéshez kötni nem hogy nem lehet, de sőt elkerülhetetlenül szükséges.

Elértük végre azt, hogy az irányadó és intező körök, nemkülönben a nagy közönség s mindezeknél hatalmasabb faktor, a [sajtó, figyelmét magunkra vontuk, sőt azt a magunk részére a jövőre is biztosítottuk. De ezzel még nincs vége t. uraim a munkának!

Bármily nagy, bármily nehéz is volt az, mit eddig végeztünk s az eredmény, melyet kivivtunk: csak kezdet vala.

Most, és ezután kell még csak a tulajdonképeni munkához kezdeni, hogy az elvetett mag, fává nője magát, még pedig oly fává, melyet szél meg sem mozgathat, orkán tövestől a földből kitépni képes — ne legyen!

Fel tehát uraim a munkára!

Tömrőlünk! Vállvetve dolgozzunk, hogy az országos szövetség minél számosabb taggal, magát végre megalakulnak nyilváníthassa, működését megkezdhesse, s kitzított célját a képesítéshez kötés s ezzel kapcsolatos tanonez ügy rendezése: a nyugdíjalap létesítése s a személyzet közvetítő iroda felállítása által elérhesse, hogy így mihamarabb virradjon ránk az iparunk életében korszakot alkotó hajnal.

Legyen a nap hajnala verőfényes, ne homályosítsa el azt a minden tetterőt lankasztó közöny köve. Egyesült erővel, szilárd összetartással munkálkodjunk iparunk felvirágoztatásán saját erkölcsi és társadalmi tekintélyünk emelésén, s mutassuk meg, hogy

Az nem lehet, hogy ész, erő
És oly szent akarat.
Hiába sorvadozzanak
Egy átok suly alatt.
Még jönni kell, még jönni fog
Egy jobb kor, mely után
Buzgó imádság epedez
Százazerek ajakán.

Walter Károly.

Térhiány miatt számos kéziratot csak a jövő számunkban közölhetünk.

Hátralékos előfizetőinket kérjük tartozásaiak mielőbbi kiegyenlítésére.

Nyílt-tér.

Kohn Jakab és József butorgyári raktárának mai számunkban közölt hirdetését melegen ajánljuk t. olvasóink szives figyelmébe s egyzersmind értesítjük t. szaktársainkat, hogy e jeles butorgyár részére megrendeléseket lapunk kiadóhivatala is elfogad és készséggel teljesít a szerkesztőség.

ÉRTESÍTÉS. Az orsz. értekezletünkről Klösz György által felvett csoport-fényképek példányonként 3 frtjával a „Vendéglősök Lapja“ szerkesztőségénél megrendelhetők.

Wir erlauben uns ergebend anzuzeigen, daß die Gruppenbilder der Mitlieder des Landes-

Congresses im Atelier Herrn Köpf' fertiggestellt wurden und von heute ab in der Redaction des „Vendéglősök Lapja“ um fl. 3.— per Stück zu beziehen sind.

Georg Ihász.

Előkelő orvosi tekintélyek u. m.:
dr. Korányi tanár kir. tanácsos, dr. Kézsmárczy tr., dr. Kétli, dr. Schwimmer tanár, dr. Stiller tanár, dr. Reinitz, dr. Herman S. főorvos stb. Budapesten; dr. Braun tanár udvari tanácsos, dr. Rokitsansky tanár, kormánytanácsos dr. Schnitzler tanár, dr. Oser tanár, dr. Winternitz tan., dr. Herz egyetemi tr., dr. Marenczeller, Eulenthal dr. Kautz, dr. Gold udvari orvos, dr. Batsy a bécsi orvosi collegium titkára stb. stb. Bécsben; itélete folytán

KORONA-FORRÁS (Hygiea-Sprudel)
Radkersburg mellett Stájerországban
Legjobb és legegészségesebb ital, hanem egyzersmind a emésztési, lélegzési és vizeleti szervezetenek bajaiban

a Hygiea-Sprudel nemcsak a legkitünőbb, legkellemesebb izü és legégészségesebb ital, hanem egyzersmind a emésztési, lélegzési és vizeleti szervezetenek bajaiban

elsőrendü gyógyviz.
Kapható **EDESKUTY L.** udv. szállítónál, továbbá minden fűszerkereskedés és vendéglőben. Főraktár: Budapest, Arany János-utca 36.

MAUTNER ADOLF-nál,
Legjobb óvszer a cholera ellen.

Szálloda eladás.

Kassán a főutcán egy kisebb rangu szálloda 8 vendég szobával tágas udvarral és istállóval, nagy étteremmel és teljesen berendezett koresmával kedvező feltételek mellett családi viszonyok miatt 1887. évi október hótol esetleg előbb is: szabadkézből eladó. Bővebb felvilágosítást **Daday József** pinceszér egyleti ügynök ad Kassán.

Brünni kelméket

elegáns nyári öltözetre

3.10 méteres szelvényekben minden szelvény 4 bécsi róf.

4 rft 4.80 igen finom.
7 rft 7 legfinomabb
10.50 rft legeslegfinomabb
valódi gyapjuból,

valamint kamugarn s felsőkabát kelméket, ugyszintén utazó-plaideket, darabját 4 és 6 rftért szállít, az öszszeg utánvétele mellett a szilárd és jóhírűnek ismert posztógyári raktár

SIEGEL IMHOF

Brünn, Ferdinandgasse 56.

Magyarázat. Minden szelvény 3.10 méter hosszú és 136 cm. széles, s így teljesen elegendő egy tőkélletes férfi öltözetre. A főnebbi czég, természetes szilárdasága s jelentékeny munkaképessége kezeskedik arról, hogy csak a legjobb árú, pontosan a választott minta szerint szállítatik. — Miután most igen sok szédelő czég „brünni árú“ köpeny alatt garázdálkodik, ezek ellenében a főnebbi czég mintákat küld ingyen s bérmentve.

PALACZKA-SÖR

kizárólagos főraktára

(a főhercegi — Magyar-óvári)

sörfőzőháznak

LOBMAYER JÁNOS FERENCZ és TÁRSÁNÁL

Budapest, IV. Karolykörut 18.

Árjegyzékeket bérmentve szolgálunk.

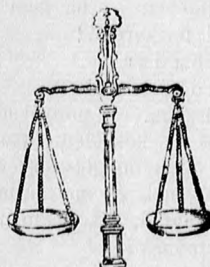
Nagyobb vételnél jelentékeny árengedmény.

Kölbel Ignác

érc-öntőde és mérlegsuly-gyára

BUDAPESTEN,

VII., István-tér 4. sz. a. (saját házában).

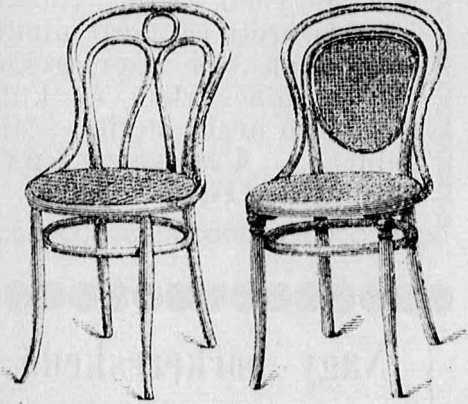
ajánlja új szerkezetű réz- és magányosan habzócsapjait és dugasz-ventileit, ugyszintén legjobb szerkezetű sör-szivattyukat, továbbá mindennemű mérlegeket, mérszárosok és hentesek számára, valamint sulyokat és minden e szakmába vágó czikkeket. — Árjegyzékek ingyen és bérmentve. Javítások a legjobban eszközöltetnek.

KOHN JAKAB és JÓZSEF

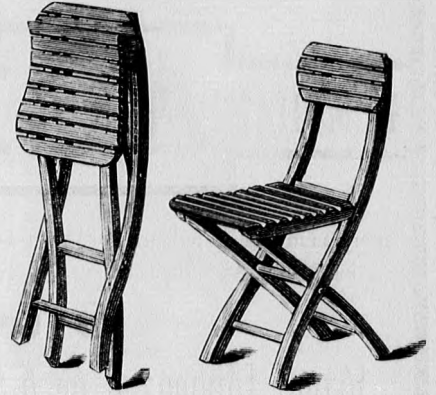
Budapest, V. Ferencz-Józseftér 3. sz. I. em. (Diana fürdő épület.)

CS. ÉS KIR. SZAB. TÖMÖREN HAJLITOTT FA-BUTOR-GYÁRAK:

Wsetin, Teschen, Bistritz, Freistadt, Skotschau, Keltisch, Csenstochau, Radziwillow, Vöröskő, Simonthal, Novo-Radomsk.

Ajánlják tölör fából hajlitott butor gyártmányait, u. m. székek karszékek, kávéházi ésvendéglő asztalokat, legjutányosabb gyári áraikon. — idényszerű kertiszékek és kerti asztalok nagy választékban rendelkezhetők. — Árjegyzékek ingyen és bérmentve szolgáltatnak. Minden hozzánk intézett levélre pontosan válaszolunk.

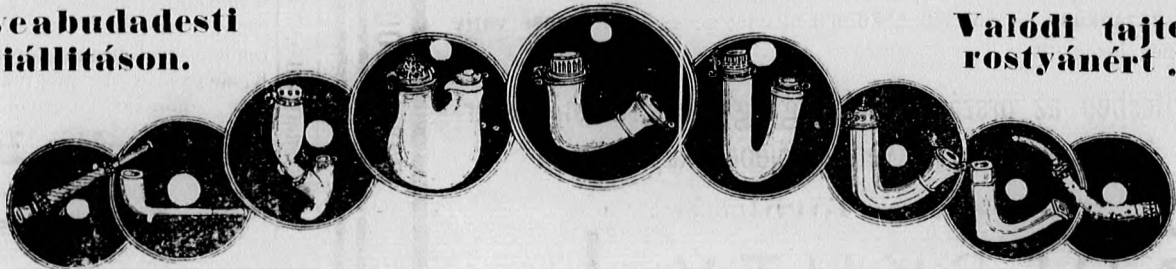
Raktárak és képviselőségek:

Aleppo, Amsterdam, Algier, Anwerpen, Athen, Barcelona, Bécs, Beiruth, Berlin, Bremen, Boroszló, Brün, Brüssel, Bucarest, Braila, Christiania, Cöln, Cairo, Calcutta, Cefalonia, Capenhagen, Czernowitz, Danzig, Damaskus, Florenz, Genua, Glückstadt, Hamburg, Hannover, Helsingfors, Konstantinápoly, Königsberg, (Poroszország) Krakó, Linz, Lndon, Lütlich, Lemberg, Madrid, Milanó, Melbourne, München, Moszkva, Nápoly, New-York, Odessa, Oran, Palermo, Szt.-Pétervár, Párizs, Philadelpkia, Portland, Patras, Port-Elisabeth, (Jóreménység fokán.) Riga, Róma, Rotterdam, Rio de Janeiro, Sacramento San Franzisco, Santander,

Sevilla, Sidney, Smyrna, Stockholm, Salonichi, Syra, Tiltis, Tunis, Turin, Zante.

Kitüntetve a budapesti orsz. kiállításon.

Valódi tajték és borostyánért jótállók.

FELDSBERG ZSIGMOND tajték-pipák és borostyán-áru gyára

Budapest, IV. kerület, kigyó-utca 3. szám. Flóküzlet: Múzeum-körut I. szám, Zrinyiházban.

Tajték pipák és borostyán szipkák.

Ajánlja dúsán felszerelt raktárát LEGDIVATOSABB SÉTA-PÁLCZÁK, SAKFIGURÁK és DOMINO. Árjegyzékek és mintakönyvek ingyen.

Heszmann Károly,

a „komlótó“-hoz címzett vendéglős Budapesten

V. ker., a korona- és Zrinyi-utca sarkán,

ezennel hátkodik a nagyérdemű t. e. közönségnek becses tudomására hozni, hogy f. évi ápril hó elsejétől kezdve az általános kitünők elismert

Dréher Antal-féle márciusi sört

italmérésbe fogja hozni.

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
 legtisztább égrényes
SÁVANYU-KÜT
 legjobb asztali- és üdítő ital,
 kitünő hatásának bizonyult köhögésnél,
 gégebajoknál, gyomor- és holyaghu-
 rutnál.
 Mattoni Henrik, Karlsbad és Budapest.

ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS BUDAPEST 1885. KÖZREMÜKÖDŐI ÉREM JELES TAJKÉPFELVÉTELEIKÉRT. BUDAPEST 1885.

Klász György
 Fényképészeti műintézet
 IV hatvani utca 18. sz.

Elvállal mindennemű fényképi felvételeket, többszörösítéseket gépekről, ipar-mű-és tantárgyakról s. a. t.

PHOTOLITHOGRAPHIA, CZINKOGRAPHIA, FÉNYNYOMAT, AUTOGRAPHIA, FÉNYMÁSOLAT.

ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS BUDAPEST 1885. KÖZREMÜKÖDŐI ÉREM JELES REPRODUKCIÓKÉRT. BUDAPEST 1885.

Legjobb asztali- és üdítő ital.

Hazánk legkedveltebb

s a v a n y u v i z e

A MOHAI **ÁGNES** FORRÁS,

mely nemcsak a polgári körökben kedvelt, de utat tört magának a felsőbb és legfelsőbb körökben is.

Ő fensége

József főherceg és ő fensége Milán szerb király

asztalán rendes italul szolgál.

Konstantinápolyban, Alexandriában legközelebb Fiumában is ép úgy mint hazánkban általánosan a kolera megbetegedés ellen praeservatív gyógyszernek bizonyult.

Friss töltésben az ország minden gyógyszertárában, fűszerkereskedésében és vendéglőjében kapható.

Országos főraktár:

ÉDESKUTY L.

magy. kir. udvari ásványviz-szállítónál

BUDAPESTEN, Erzsébet-tér 7. szám.

Borral használva kiterjedt kedveltségnek örvend.

Kitűnő szogállatot tesz az emésztési zavaroknál.

Az 1886-ik évi elszállítás 2.000.000 palack.

Première fabrique hongroise de Champagne,

Hölle frères à Budaörs.

Empfehlen Ihren vielfach ausgezeichneten, aus rothen Trauben gewonnenen **Specialitätq**Champagner

Cristal rosé

(in weissen Krystallflaschen.)

Prince Wales Cabinet und Jockey Club's

welcher in den höchsten Kreisen bestens Eingang gefunden. Zum Preise von fl. 3.— per Flasche zu haben in **Budapest** im **Hauptverstand-Depot**, 6. Bezirk, Schiffmangasse 31, und bei Karl Richter, Donaugasse, sowie bei nachbenannten Firmen; J. Bandhauser, Franziskanerplatz; Karl Fanta, Badgasse; Fűspök Ferencz, Dianabadgebeude; C. J. Gräfl, Arany János-Gasse; Pintér Gyula, Kecskemérgasse; Josef Seidl, Kronprinzgasse; Schuster Gyula Andrásystrasse, Julius Sellner, Ofen, Festung; Tátray Lajos, Kerepeserstrasse; Ludwig Vághy, Palatingasse; Zubek u. Batory, Kecskemérgasse, etc. ferner zu haben in den meisten Hotels und Restaurants der Hauptstadt, wie auch der Provinz.

Richter Károly

fűszer- és csemege-kereskedés
Bpest, Duna- és kéményseprő-utca sarkán.

Ajánlja a tisztelt szállodás, vendéglős és koresmáros uraknak helyben, mint vidéken jól felszerelt raktárát minden fűszerárak- és csemegekből kitűnő minőségben és különös olcsó árak mellett. Mint például: **Cukor, kávé, tea, rum, fűszer stb.**

Nagy borkereskedő.

Melegen ajánlom a mélyen tisztelt közönségnek eredeti villányi

vörös boraimat,

aj legjutányosabb árak mellett. Eddigi jó hírnevemre támaszkodva, bizalommal kérem a borközpontú közönséget, hogy megrendeléseivel hozám fordulni sziveskedjék. Kívánatra a t. megrendelőknél mintaborekat készséggel küldök.

Reberits Károly,

nagyborkereskedő

MOHÁCSON.

Eredeti villányi vörös borok!

Tiszta Kézeltési

STEINBACH SÁNDOR

kir. szabadalmazott

garçon támlánya.

(támlány-ágy.)

Fel nem cserélendő más gyártmányal

Ára 30 forint

A legújabb találmány, ezen a téren a legzélszerűbb!

A támlány-ágy nem különböztethető meg egy közönséges alaku zsölle-székétől és minden **műgépezet nélkül, egy pillanatban kényelmes ágyra,** amely teljesen ruganyos tollakkal van pamlagozva, változtatható.

Különösen szalonok, vendég és magánszobák, szállodák és **nyaralón való tartózkodásnál** majd minden háznál felnőttek és gyermekek részére igen szükséges.

Fényképek kívánatra küldetnek.

Steinbach Sándor,

kárpitos, diszító és butor-gyáros.

Budapest, Ferencz József-tér 6. sz.

Ugyanitt a kedvelt **ágybetétek** ruganyos tollakkal: **teljes ágyberendezés** egy darabban **12 frt,** alkalmas mint önálló ágy vagy **ottomán 14 frt.**

Több száz szoba asztalos- és kárpitos-butor folyton készletben van.

Naponta friss ludmáj, aszpic és osztriga.

Idei poulard,
liba, korai zöldség

ugy mint:

spárga, burgonya, paradicsom

és

KARFIOL

naponta érkeznek és kaphatók:

GÉCZY FERENCZ,

szerb. kir. udvari szállító,

baromfi-, vad-, tojás- és csemege-
árucarnokában kapható:

Főüzlet:

Duna-utca 10. szám.

Fióküzlet:

Andrássy-ut 12. szám.

Bel- és külföldi sajtók, likorok és pezsgők.

Carhol, fran. száritott zöldborsó és egyéb korai zöldségek.
Magyar, rajnai, bordeaux és spanyol borok.

SZABÓ GERGELY

asztalos-mester

Budapesten, VIII., Szilágyi-utca 2. szám.

Készíték a

**szállodai, vendéglői és ká-
véházi berendezéshez**

szükségelt mindennemű asztalos munkákat

legjobb minőségű benzés

keményfa-székeket

a legjutányosabb áron.

Elvállalok úgy nagybani mint kicsinybeni
megrendelések.

Vidéki megrendeléseket pontosan teljesítek.
A mélyen tisztelt szállodás, vendéglős és
kávóháztulajdonos urak szives pártolását kérve,
vagyok kiváló tisztelettel

Szabó Gergely

asztalos-mester.

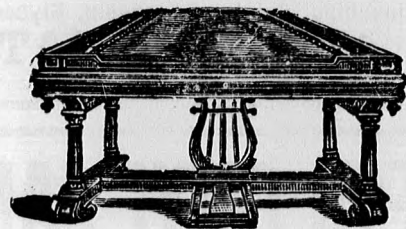

Brückner Nándor

első hegedű és czimbalom műhangszer-készítő.

Budapest, magyar-utca 4.

Alapított 1874-ik évben

Az 1885. évi kiállítás alkalmával jó és czélsze-
rűnek talált új pedál hangfóga találmányaért elismerési
érdemet nyert; szállit a budai zeneakadémiának, úgy
a budapesti nemzeti zeneegyletnek, valamint a m. kir.
operaszínházhoz is teljesít megrendeléseket. A legjobb
minőségű **czimbalmok, hegedűk, gitárok,**
fuvalak stb. a legjutányosabb áron kaphatók nála.

Javításokat és vidéki megrendelé-
seket pontosan teljesít.

Kutschera Mihály közvetítő intézete.

Van szerencsém a n. é. vendéglős- és
kávés uraknak becses tudomására hozni, hogy
közvetítő intézetemet f. évi május-hó 1-től fogva
Budapest, belváros **Lipót-utca 1. szám** alá
helyeztem át. Ennélfogva kérvén, miszerint előfor-
duló szükség esetében, akármily nemű üzleti sze-
mélyzetre nézve bizalommal hozzám fordulni
méltóztassék, mély tisztelettel maradtam

Kutschera Mihály,

főügynök.

Iroda: Lipót-utca 1. sz. Duna-utca sarkán.

Lakás: IV., Lipót-utca 10. sz.

Hires debreczeni kolbász,

paprikás szalonát, elsőrendű zsirt,
zsirnak való vastag **perzselt szalonát,**
füstölt sonkát, szalonát s minden
hentes-üzletbe vágó cikket lehetőleg jutányos
áron szállit

Somogyi Imre,

hentes üzlete

Debreczenben.

Löwinger Károly

cs. kir. udv. borondós.

Budapesten

Főraktár: Kis hid-utca 10.

Piók: Bécsi-utca 3.

Ajánlja nagy választéku

utazó bőröndjeit

a

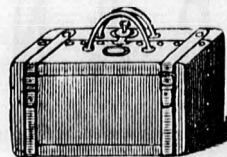
vendéglősök és főpinczerek

részére pedig a legezelszerübbnek

bizonyult

pénzes tárczáit.

A tárczák
Sztanoj Miklós
találmányai!!!

Für Hotel, Café u. Restauration Besitzer

empfiehlt Gefertigter seine

**Complete Cafésparherde mit u. ohne
Geschirre**

so auch einzelne Bestandtheile derselben
als: Bemerli, feuerfeste Thoncilinder
in 4 verschiedenen Dimensionen, be-
wegliche Röste, Roststäbe, Platten etc.
Kupferne Küchengeschirre Kessel u.
Kesselhäuser in jeder art u. Größe,
geaichte Kupfer-Messzimente, Trich-
ter u. s. w.

Verzinnungen u. Reperaturen
werden solid, rasch und billig aus-
geführt;

alte Metalle

in Kauf u. Tausch genommen.

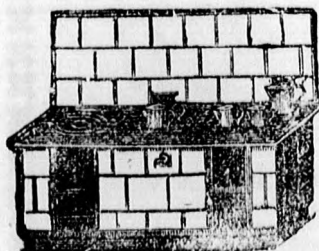
Um geneigte Aufträge bitte

Hochachtungsvoll

Kreisel Ágoston

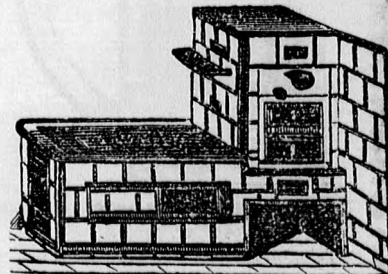
Kupferschmied,

Budapest, Dohány-utca 6.

LAKOS LAJOS

ajánlja cs. k. szabadalmazott kifizetés nélküli

szabályozható takaréktűzhelyeket,

melyeken lehet egy főzőlúkon kevesebb égőanyaggal főzni, készít és raktáron tart konyhaberendezéseket uraságok magánzók és vendéglősök számára.

Minden általam készített munkákért jófállok.

BUDAPEST, IV. ker., Kalap- és Lipót-utca sarkán 10. szám.

Minden borkezeléshez szükségelt anyagok, és pedig: **viza-hólyag, bor-zamat** (Weinbouquet), **borderítő-por** (Klärungspulver), **gyapok a bor savanyúságának megszüntetésére**; továbbá **tökéletesen ártalmatlan borfestékek, glicyerin, gelatin, kénlapocskák** nemkülönbén **parafa-dugók** és palaczkokra való **cinn-csipkák** (Kapseln) a legjobb minőségben s legdúsabb választékban kaphatók:

Watterich Arnold

ur kereskedésében

BUDAPEST,

Dohány-utca 1. szám a.

Arjegyzések és kezelési jegyzék ingyen

Alle Bedarfsartikeln zu Wein-Manipulation, wie: **Hausenblase, Weinbouquets, Klärungspulver, unschädliche Weinfarben, Einschlag, Gelatine, Stoppeln, Glycerin, Zinnkapseln etc.**, in besten Qualitäten billigst bei

ARNOLD WATTERICH

BUDAPEST,

Tabakgasse Nr. 1. (Huszár-ház).

Preiscourante und Manipulation gratis

POLONYI JÁNOS férfi szabó-üzlete

Budapest, IV., Deák Ferencz-utca 16. sz.

Van szerencsém a nagyérdemű közönségnek becses tudomására hozni, hogy nálam a legújabb divat szerint a legelegánsabb **ŐSZI FURRÉK** a legjobb és legjutányosabb árak mellett készíttetnek és hogy a n. é. közönségnek a szövet-választásnál is szolgálatára lehessenek, nála mindennemű szövetminták a legújabb divat szerint nagy választékban kaphatók. Magamat a n. é. közönség becses pártfogásába ajánlva vagyok tisztelettel Polonyi Ján. férfi-szabó

RÓZSA-PAPRIKA.

Szegedi különlegességi paprika-kolbászka	100 pár frt	9.50.—
Debreczeni tartós kolbászka	100 ko. „	84.—
Paprika róza legfinomabb	100 „ „	140.—
Tarhonya tojásos legfinomabb	100 „ „	34.—
Uj vöröshagyma	100 „ „	5.50
Ültető kis hagyma	100 „ „	28.—
Szalonna finom paprikás	100 „ „	58.—
Szilvörüm valódi szyrémi	100 „ „	48.—
Zöltség.	100 csomó	4.50

ajánlja **5 kilos** posta-csomagba is, szilvörüm csak 56 literes és nagyobb hordókban.

Megjegyzem, hogy csakis a legfinomabb minőségű árukat ajánlom. **BENISCH S. J.** Szegeden.

LETH és SPERLICH

Magyarország legelső és legnagyobb elhelyező intézete

szállodai-, vendéglői-, és kávéházi-személyzetnek.

Budapest, kalap-utca 5. szám.

Telephon 392. szám.

HERMANN J. L. es. kir. udvari szállító,

császári királyi udvari s országos szabadalmazott érczaru-gyára főraktára.

Van szerencsém ajánlani ismert és bevált

szabadalmazott asztali késeimet.

leumos lámpák, serlegek, mártás-csészék, asztali állványok, tükrök, dohány-szelenczék, cukortartók és fogók.

Főraktár: Budapesten, váczi-utca 24.

Különös figyelmet érdemelnek **szab. teás-kannáim** melyek használata mellett felsőleg a szűrő s a tea sem keserüvé, nem válhatik. — Vidéki megrendelések pontosan teljesíttetnek.

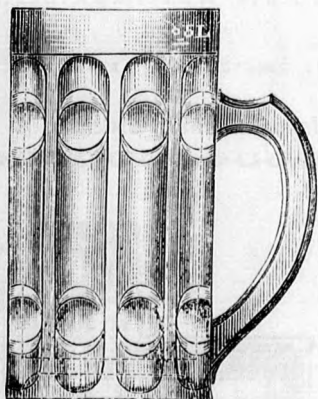
Kais. und kön. priv. Glasfabrikanten

J. SCHREIBER & NEFFEN

Budapest, Alte Postgasse 10, (Mezzanin).

Große Auswahl in Glasgefäße für Hôtels, Gasthaus, Kaffeehaus und für den Haushaltungsgebrauch.

Glasfabriken:

ZAY-UGRÓCZ

Post Zay-Ugrócz. Telegrafen-Station Zay-Ugrócz. Waagthalbanstation Trensín. UNGARN.

JOSEFSTHAL

Post Světla. Telegrafenstation Světla. Nordwestbahnstation Světla. BÖHMEN.

DEUTSCHLAND:

FÜRSTENBERG a. d. Oder. Post Fürstenberg an der Oder. Telegrafen- und Bahnstation Fürstenberg a. d. Oder.

RUSSISCH-POLEN:

ZOMBKOWICE Post Zombkowie an der Warschau-Wiener-Bahn.

GROSS-ULLERSDORF

Post Petersdorf. Telegrafenstation Gross-Ullersdorf. Bahnstation Petersdorf-Ullersdorf Mährischen Grenzbahn. MÄHREN.

JARONOWITZ

Post Göding. Telegrafenstation Göding. Nordbahnstation Göding. MÄHREN.

DUBNIAN

Post Göding. Telegrafenstation Göding. Nordbahnstation Göding. MÄHREN.

HEINRICHSHÜTTE

Post Göding. Telegrafenstation Göding. Nordbahnstation Luschitz. MÄHREN.

